

T.C
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRENCİLERDE GÖRÜLEN İSTENMEYEN
DAVRANIŞLARIN NEDENLERİ VE ÇÖZÜM YOLLARI İLE
İLGİLİ ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Rabia Hoş

HAZIRLAYAN
Sibel AKSOY

AĞUSTOS 2013

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
GAZİANTEP

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı 510411002 numaralı öğrencisi Sibel AKSOY tarafından hazırlanan “Öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenleri ve çözüm yolları ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri” başlıklı tez, 06/11/2013 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :	<u>İmzası:</u>
Prof. Dr. Fatih TÖREMEN	Zirve Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Rabia HOŞ	Zirve Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Ramin ALİYEV	Zirve Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Özcan PALAVAN	Zirve Üniversitesi	
Doç. Dr. Hidayet TOK	Zirve Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla/...../2013 tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Abdullah DEMİR

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okullarda görev yapan öğretmenlerin ve öğrenci velilerinin görüşlerini alarak, öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan etkenleri belirlemek, yorumlamak ve bu davranışların önlenmesine yönelik çözüm yollarına ilişkin gerekli önerilerde bulunmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili sınırları içerisinde yer alan iki ilçeye(Şahinbey, Şehitkamil) bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan 32 öğretmen ve 31 veli oluşturmaktadır.

Araştırmanın bulguları şu şekilde özetlenebilir:

1. Saygısız davranışlar, söz dinlememe, kavga dövüş, yaptıkları hataları kabul etmeme, küfürlü konuşmalar, okul kurallarına uymama, sınıf düzenini bozma, dersi dinlememe, çevreyi temiz tutmama davranışları öğretmenler ve veliler tarafından istenmeyen davranış olarak ifade edilmiştir.
2. Hem öğretmen hem de velilere göre en çok karşılaşılan istenmeyen davranışlar; saygısızlık, kavga, küfür etme, arkadaşlarını şikayet etme, yalan söyleme, izinsiz konuşma, dersi dinlememe, derse geç gelme, yerlere çöp atma, okul ve sınıf eşyalarına zarar verme olarak belirtilmiştir.
3. Öğretmenler ve veliler çocuğun aile yaşantısının ve izlediği programların istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında etkili olduğunu söylemişlerdir.
4. İstenmeyen davranışların önlenmesi için, ailenin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi, öğrencilere pekiştireç verilmesi, veli toplantıları ve ev ziyaretleri yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul-aile işbirliğini güçlendirmek için veli toplantıları ve ev ziyaretleri yapılması, velileri eğitici seminerler düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranış, disiplin, sınıf yönetimi.

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine and comment on the reasons of problem behaviors of students and to suggest solutions for preventing these behaviors. The population of the research is the teachers working in the state schools in two cities of Gaziantep (Sahinbey and Sehitkamil) in 2012-2013 academic year and the students' parents. 3 schools, 32 teachers and 31 students' guardians are determined as the sample of the work.

The Findings of the research can be summarized as in the following:

1. Disrespectful behaviors, disobedience to the teacher, fights and quarrels, not accepting their faults, obscene language, disobedience to the rules of the schools, disturbance of the peace of the class, not listening to the teacher, being late to the class and not keeping the classroom clean are determined as the problem behaviors by the teachers and the parents.
2. Problem behaviors the teachers and the parents came across most are ; disrespectfulness, fights, swearing, complaining about their friends, telling lies, talking without permission, not listening to the lessons, being late to the class, dropping litter, damaging to the properties of classroom and the school.
3. The teachers and the parents have stated that the family life and the TV programs students watch have an effective part in causing the problem behaviors.
4. The teachers have stated that educating the parents and raising the awareness of them, giving reinforcements, parent-teacher meetings and home visits are essential for preventing the problem behaviors.
5. The teachers have stated that arranging parent-teacher meetings and home visits and organizing educational seminars are essential in order to develop the family-school cooperation.

Key Words: Problem behaviors, discipline, classroom management.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	I
ONAY	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLOLAR LİSTESİ	VII
ÖNSÖZ	X
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Problem Cümlesi	9
1.3.Araştırmanın Amacı	9
1.4.Alt Problemler	9
1.4.Araştırmanın Önemi	10
1.6.Sayıtlar	11
1.7.Sınırlılıklar	11
1.8.Tanımlar	11
2.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1.Kuramsal Açıklamalar	12
2.1.1.Sınıf yönetimi tanımı	12

2.1.2.Sınıf yönetimi yaklaşımları.....	15
2.1.3.Sınıf yönetimini etkileyen etmenler.....	19
2.1.4. İstenmeyen davranış tanımı.....	26
2.1.5.Sınıflaması.....	29
2.1.6.Akademik açıdan problemler.....	29
2.1.6.1.Derse ilgisiz kalma.....	29
2.1.6.2.Öğrenci pasifliği.....	29
2.1.6.3.Verilen görevleri yapmama.....	30
2.1.6.4.Sosyal açıdan problemler.....	30
2.1.6.5.Öğretmenle çatışmaya girme.....	30
2.1.6.6.Öğrencilerin kendi aralarındaki olumsuz iletişimi.....	30
2.1.6.7.Derse geç gelme.....	30
2.1.7.Fiziksel Donanım ve Ortama Zarar Verme.....	30
2.1.8.İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmasına Sebep Olan Kaynaklar.....	32
2.1.8.1.Sınıfın fiziksel yapısından kaynaklanan problemler.....	32
2.1.8.2.Öğrencilere sorumluluk verme.....	32
2.1.8.3.Öğretmenin sınıf yönetimi becerisi.....	33
2.1.9.İstenmeyen Davranışların Önlenmesine Yönelik Yaklaşımlar.....	33
2.1.9.1.İnsancı yaklaşım.....	34
2.1.9.2.Pazarlık yaklaşımı.....	34
2.1.9.3.Davranışların düzeltilmesi yaklaşımı.....	34

2.1.10.İstenmeyen Davranışlara Karşı Stratejiler.....	35
3.YÖNTEM.....	49
3.1.Araştırmanın modeli.....	49
3.2.Çalışma grubu.....	49
3.3.Verilerin toplanması.....	54
3.4.Verilerin analizi.....	55
4. BULGULAR VE YORUM.....	56
4.1.Birinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum.....	56
4.2.İkinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum.....	61
4.3.Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular ve yorum.....	64
4.4.Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular ve yorum.....	67
4.5.Beşinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum.....	72
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
5.1.Tartışma ve Sonuç.....	76
5.2.Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	80
5.3.Araştırmacılar İçin Öneriler.....	81
KAYNAKLAR.....	82
EKLER.....	88

TABLÖLÄR LİSTESİ

TABLO1: Tezi oluşturan ilköğretim okulları öğretmen ve velileri.....	50
TABLO2: A,B, C okulu öğretmenleri cinsiyet, yaş, kıdem dağılımları.....	50
TABLO3: A, B, C okulu velileri cinsiyet, yaş, kıdem dağılımları.....	52
TABLO4: A,B ve C okullarında öğretmenler tarafından verilen cevaplar(soru1)....	57
TABLO5: A,B ve C okullarında veliler tarafından verilen cevaplar(soru1).....	59
TABLO6: A,B ve C okullarında öğretmenler tarafından verilen cevaplar(soru2)...	61
TABLO7: A, B ve C okullarında veliler tarafından verilen cevaplar(soru2).....	63
TABLO8: A,B ve C okullarında öğretmenler tarafından verilen cevaplar(soru4)....	68
TABLO9: A, B ve C okullarında veliler tarafından verilen cevaplar(soru4).....	71

ÖNSÖZ

Öncelikle tez konusunun belirlenmesi aşamasında, veri toplama araçlarının bulunması ve veri analizinin yapılması gibi tezin tüm aşamalarında bilgisi ve tecrübesiyle bana yol gösteren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Rabia Hoş'a teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmam süresince bana destek ve yardımlarını esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu kısımda, araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi toplumların ve bireylerin hem gereksinimlerinin hem de beklentilerinin değişmesine neden olmaktadır. Bu ilerlemeyle birlikte bireylerin çağın gereklerine ayak uydurabilmeleri için özellikle bilgi ve beceri yönünden donanımlı olmaları gerekmektedir. Bu bilgi ve becerilerin bireylere kazandırılmasında ise en büyük pay eğitime düşmektedir. Bu eğitim önce ailede başlar. Daha sonra ise okullarda devam eder. Eğitim ve öğretimin etkili olabilmesi, davranışların istendik yönde değiştirilebilmesi için olumlu okul ve sınıf ortamlarının oluşturulması gerekmektedir.

Birey, doğumundan ölümüne kadar sürdürdüğü hayatında, giderek gelişen çevresiyle etkileşim içinde yaşar. Bu etkileşim süreci boyunca, ailesi, yakın çevresi ve uzak çevresiyle geçirdiği yaşantılarla davranışlarında kalıcı değişiklikler, yani öğrenme meydana gelir. Bireyin içinde bulunduğu çevreden genel anlamda amaçsız, plansız olarak meydana getirdiği öğrenmeler, informal eğitim yoluyla olmaktadır. Bireyin davranışlarında istenilen yönde değişikliklerin olması ise formal eğitim yoluyla, belli bir plan ve program içerisinde olmaktadır. Planlı ve programlı eğitim ise, okullarda gerçekleşir. Eğitim ve öğretimin etkili olabilmesi, davranışların istendik yönde değiştirilebilmesi için ise olumlu okul ve sınıf ortamlarının oluşturulması gerekmektedir.

Sınıflar, öğrenme-öğretme etkinliklerinin gerçekleştirildiği özel alanlardır. Bu özel alanlarda eğitim açısından gerekli olan amaçlar gerçekleştirilir. Bu amaçlar öğretim sürecinde belli bir düzen içerisinde gerçekleştirilir. Bu düzeni bozan ve sınıf içerisindeki etkinlikleri tehdit eden her türlü değişken, öğrenme sürecinin ilerlemesinde olumsuzluklara neden olmakta, birçok kayba yol açmaktadır(Çelik 2005:239).

Okulun istenilen eğitim seviyesine ulaşmasını sağlayan en önemli etken sınıf yönetimidir. (Anılan, Girmen, Şentürk ve Öztürk 2006). Öğretmenin öğrencilerle olumlu iletişim kurması, onları etkinliklere en üst seviyede katabilmesi, sınıf içerisinde oluşan anlaşmazlıkları en aza indirmesi sınıf yönetimi açısından başarısını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla sınıfı yöneten kişi olarak öğretmenden birtakım beklentilerin olması kaçınılmazdır(Danaoğlu 2009). Öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından eksikliklerinin olması ve istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyememeleri durumunda eğitim-öğretimde ciddi aksaklıkların olması yadsınamaz bir gerçektir(Danaoğlu 2009).

Öğrencilerin sınıflarda sergiledikleri davranışlar istedik yönde olabileceği gibi, istenmeyen yönde olumsuz davranışlar şeklinde de olabilir. Son yıllarda okullarda ve sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarının çok fazla arttığı gözlenmektedir. Bu durum sınıflarda çok ciddi problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu konuda yurt dışında yapılmış olan araştırmalarda, yaklaşık olarak öğretmenlerin %54'ü, öğrencilerde gözlenen davranış problemlerinin sınıftaki öğretimi aksattığını ifade etmişlerdir(Ataman 2000).

Sınıfta etkili bir öğrenme ortamı sağlayabilmek öğretmenler açısından büyük çaba gerektiren bir konudur. Sınıfta olumlu bir öğrenme ortamının oluşturulması ve yürütülmesi, sağlıklı bir şekilde oluşturulması, disiplin ve kural kavramlarını karşımıza çıkarmaktadır. Disiplin bu süreçte önemli bir kavramdır. Bu süreç sınıf yönetiminin bütün boyutlarını kapsamaktadır. Disiplini sadece istenmeyen davranışlarının ortadan kaldırmak için kullanılan bir yöntem olarak düşünmemek gerekir(Kıran 2005:243). Disiplin genellikle ceza ile eşdeğer tutulmaktadır. Oysa

ceza olumsuz davranışın sonucuna tepki iken, disiplin olumsuz davranış ortaya çıkmadan bunu önlemeye yönelik çabayı ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle olumsuz davranışı önlemek için yapılması gerekenlerin yanı sıra davranış ortaya çıktığında ne yapıldığı da önemlidir(Öz 2012). Celep (2008:240) disiplinin, başka kişiler tarafından işbirliğine kapalı, saldırgan ya da diğer engelleyici tepkilere maruz bırakılmış insanların haklarını koruma olarak tanımlayarak, disiplinin uyulması gereken kurallar listesinden çok daha geniş bir anlam ifade ettiğini vurgulamaktadır.

Çelik(2012:239)' a göre disiplin kural koymayı da içeren bir süreç ve yaklaşımdır. Disiplin kavramı istenmeyen davranışların önlenmesini de içermekte ve genel bir yaklaşım sunmaktadır. Kısaca, disiplin; öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının oluşturulması amacıyla, kural koyma ve olumsuz davranışların önlenmesini de içeren genel bir kavramdır. Disiplin kavramının amacı, öğrenmeyi kolaylaşmasını sağlamaktır.

Her öğretmenin disiplin anlayışı birbirinden farklıdır. Bir öğretmene bir davranış disiplinsiz bir davranış olarak tanımlansa da diğer öğretmene göre böyle tanımlanmayabilir. Her öğretmen disiplinle ilgili olarak kendi anlayışını ve tarzını geliştirir. Öğretmenler kişilik özellikleri ve benimsedikleri eğitim felsefine göre, sınıf ortamında karşılaştıkları disiplin problemlerine karşı çeşitli sınıf yönetimi modellerine bilinçli ya da bilinçsiz başvurmaktadırlar (Edwards ve Watts 2010). Öğretmenlerin disiplin sağlamada disiplin modelleriyle ilgili bilgi sahibi olmaları, kendilerine özgü tarz geliştirmelerine katkı sağlayabilir(Çelik 2012:246).

Çelik(2012: 239) disiplin modellerini aşağıdaki şekilde ele almıştır:

Canter Modeli

“Etkin disiplin” olarak ta bilinen model Canter ve Canter(1976) tarafından geliştirilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde etkili olabilmeleri gerektiği üzerinde durulmaktadır. Model, öğretmenin otoriter bir yapıya sahip olması gerektiğini savunmaktadır. Canter modelinin amacı, öğretmenlere sınıf içinde sorumluluk alma ve öğrencilerin karşısında rahat ve güçlü olmayı öğretmektedir. Bu modelde, bütün öğrenciler aynı başarıyı gösterdiği için her öğrenciye benzer şekilde davranıp, birbirine benzeyen ölçütleri kullanmak gerekir(Kıran 2005).

Modele göre öğrenciler olumlu davranış gösterdiklerinde ödül alabilmelidirler. Olumsuz davranışlar ise bu durumun dışında tutulmalıdır. Öğrenciler sorumluluk almaya alıştırmalı ve doğru davranışı kabul etmeye zorlanmalıdırlar. Böylece takdir etme yetenekleri gelişmiş olur. Bu modelde sorun olduğunda, öğrenciler problemleri çözmek için küçük gruplar halinde bir daire oluşturup otururlar ve bu şekilde çözüm yolları ararlar. Burada öğretmen öğrencilere çözüm yoluna götürücü bilgiler vermelidir. Sınıf kuralları ve ödüller sürekli geliştirilmeli ve bu durum karşısında öğrenci tepkileri izlenmelidir. Bu kurallar esnek olmalı ve sınıftaki davranışları olumluya dönüştürmelidir(Kıran 2005).

Glasser Modeli

Bu model «gerçekçi terapiyi» öngören bir disiplin yaklaşımıdır. Gerçekçi terapiye göre, birey gerçeğe yönlendirilir ve gerçek hayat koşullarında karşılaşacağı problemleri çözecek ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye gelebilmesi için desteklenir. Özer(2011)’e göre modelin başlıca ilkeleri şunlardır:

□ Okul ve sınıf etkinlikleri temelde öğrenenin sevme, kabul görme, özgürlük ve eğlence gereksinimlerini doyurmalıdır.

- Öğrenciler mantıklı düşünen bireyler olup, gerekli yerlerde davranışlarını kontrol edebilirler.
- Öğrenciler kötü davranışlar yerine, iyi davranışlara yönelmede desteklenmelidir.
- Öğrencilere gerçek hayatla bağlantılı olan ihtiyaçlarını karşılamaları açısından sorumluluk taşımaları için rehberlik edilmelidir.
- Öğretmen Öğrenciye düzgün tercihler yapması konusunda rehberlik etmelidir.
- Gerekli yerlerde kurallar uygulanmalıdır.
- Öğrenci hatalı davranışta bulunduğu hiçbir özür kabul edilmemelidir.
- Hazır bulunuşluk düzeyi yetersiz olan davranışlar, olumsuz davranış kabul edilebilir hale getirmez.
- Öğrenci sorumlulukları üzerinde sürekli durulmalı, öğrencilerin davranışlarının sonuçları ile ilgili sürekli bilinçlendirilmeli ve bu konuyla ilgili değer yargıları oluşturmaları sağlanmalıdır.

Glasser, problemlerin neler olduğunu bulabilmek için sınıf toplantılarının yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu toplantıların amacı öğrencilerin ,problemlerin neler olduğunu ve çözüm yollarını tartışmalarını sağlamaktır. Burada öğretmen görüşlerini ara sıra ortaya koyar ve ön planda değil de arka planda kalmayı tercih eder. Sınıf kurallarının neler olacağı ve uyulmadığında nasıl tepkiler verilmesi gerektiği bu toplantılarda belirlenmelidir(Çelik 2012:248)

Kounin Modeli

Kounin, öğretmenin sınıfta bir öğrenciye gösterdiği olumlu ya da olumsuz davranışların diğer öğrencilerin davranışlarını da etkilediğini bulmuştur. Bu yönteme

«dalga etkisi» demiştir. Sınıfta istenmeyen bir davranışla karşılaşıldığında, bu yöntem kullanılarak problemler ortadan kaldırılabılır, ya da ortaya çıkmadan önlenebilir(Özer 2011).

Kounin, istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için grup yönetimine dikkat çekmektedir. Öğretmen derslerde öğrencilere sezdirmeden başka konulara geçebilme yeteneğine sahip olmalıdır. Yalnız dersi yarıda bırakıp başka bir konuya geçmemeli, konudan konuya atlayarak öğrencilerin kafasını karıştırmamalıdır. Öğretmen, öğrencilerin ilgilerini dağıtmadan, konuyla ilgili öğrencilerden beklentilerini belirleyerek, onların derse katılımlarını sağlayarak dersi yürütmelidir. Kounin, öğretmenin iki veya daha fazla aktiviteyi aynı anda gerçekleştirecek ve sınıfın birçok yerinde bulunabilecek yeteneğe sahip olması gerektiğini savunmaktadır(Çelik 2012:248). Bu bağlamda, öğretmenin sınıf yönetiminde bir orkestra şefi gibi hareket etmesi gerektiği düşünülebilir (Lemlech 1988)

Davranışçı Model

Bu model davranışçı psikolog Skinner'in düşünceleri esas alınarak ortaya atılmıştır. Model, insan davranışlarının dürtü ve güdülerden çok, sosyal ortamda etkileşimler yoluyla gerçekleştiğini ileri sürmektedir (Aydın 2005, s.109). Bu modelde davranış değiştirilirken öğretmenin sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışları iyi bir şekilde gözlemleyebilmesi ve davranışın ne sıklıkla görüldüğünü tespit etmesi gerekmektedir (Erdem 2005, s.182).

Davranışçı modelde öğretmenler öğrencilere uyumlu davranışlarından dolayı yiyecek, çikolata, dondurma gibi ödülleri ya da simgesel ödüller(puan, parapuan vb.) verirler. Öğrenciler bu ödülleri doğru davranışlar gösterdikten sonra kazanabilirler ya da istedikleri bir etkinliği gerçekleştirebilirler. İstenmeyen davranışta bulunan öğrenciler ise, ödüllere faydalanamazlar ya da cezalandırılırlar(Çelik 2012:248).

Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli

Gordon(1974) tarafından tasarlanan etkili öğretmenlik eğitimi modeli, öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkilerini olumlu bir şekilde yürütebilmelerini amaçlamaktadır. Gordon, öğretmenlerin anlayışlı tavırlarla, açık ve anlaşılır olarak aynı zamanda olumlu iletişim kurarak istenmeyen davranışların önüne geçebileceklerini savunmaktadır(Çelik 2012:249).

Özer,(2011)'e göre;

1. Sınıfta ortaya çıkan problemlerde «problem kime ait» sorusu önem taşımaktadır.. Problem öğrenciyle alakalı ise öğretmen hem bir danışman hem de yardım edici olarak etkin dinler. Problem öğretmenden kaynaklanıyor ise öğretmen ve öğrenciler ortaklaşa çözüm bulurlar.
2. Öğretmen problemle ilgili olarak neler düşündüğünü belirten «ben dili» ile konuşmalıdır.
3. Problemlerin ortadan kaldırılmasında «kaybeden yok» tekniği kullanılmalıdır.

Gordon, öğretmenlerin hata kendilerinde bile olsa bazen bu durumu öğrencilere yükleyerek onlara yöneldiklerini belirtmiştir. Genellikle “ben” mesajı değil de “sen” mesajı kullandıklarını ve bu durumun sakıncalı olduğu üzerinde durmuştur. Gordon, “hatalısınız”, “zayıfsınız”, “dalgınsınız” gibi kelimelerin kullanılmaması gerektiğini, doğru davranış olarak istenilenin ne olduğunun belirtilmesi gerektiğini önermektedir. “Gürültü yaptığımda, arkadaşlarımla ve benim dikkatimiz dağılıyor ve bu durumda arkadaşlarımla olumsuz yönde etkiliyorum”, gibi “ben” dilinin kullanılması daha mantıklı olmaktadır (Çelik 2012:250).

Mantıksal Sonuçlar Modeli

Rudolf Dreikurs tarafından geliştirilen modelde amaç, öğrencide öz disiplin kavramının gelişmesine yardımcı olmaktır. Mantıksal sonuçlar modelinde öğrenciler gerçek yaşamla bağlantı kurularak deneyim yaşarlar. Öğrenciler yaptıkları davranışların sorumluluklarını kendileri alırlar(elik 2012). Özer, (2011)'e göre;

“1. Öğrenciye davranışlarının sonucundan kendisinin sorumlu olacağıın öğretilmesi.

2. Sınıf Kuralları ve kurallara uyulmaması halinde karşılaşılabilecek sonuçlar, mümkün olduğunca demokratik olarak tespit edilir.

3. Onaylanma çabası içerisindeki bazı öğrenciler «uygunsuz davranmakla» davranışlarının kabul göreceğini zannederler. Dikkat ekme, güç gösterisi, intikam ve ie kapanma

4. Öğrenciye problem davranışının sonucunda karşılaşılabilecek «mantıksal sonuçlar» bildirilir ve iyi davranışlar gösterme noktasında karar vermesi sağlanır”

Öğretmenler bu yaklaşımlardan yola çıkarak kendi disiplin modellerini oluştururlar. Öğretmenlerin sınıflarına direkt uygulayabilecekleri bir model yoktur. Ailenin sosyo-ekonomik durumu, çevrenin özellikleri, sosyo-ekonomik koşullar bir disiplin anlayışı oluşturmada önemli etkenlerdir. Bu modeller sınıf içerisinde yaşanan istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlere rehberlik etmelidir(Kıran 2005). Öğretmenin bu modellerden haberdar olmaması ve sınıfının düzeyine uygun bir yaklaşım belirleyememesi, sınıf içerisinde oluşabilecek istenmeyen davranışların zamanla artmasına ve önlenememesine neden olacaktır.

1.2.1. Problem Cümlesi

Okullarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri ve çözümüne yönelik öğretmen ve veli görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin ve velilerin görüşleri doğrultusunda, öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan etkenleri belirlemek ve bu davranışların önlenmesine yönelik çözüm üretmektir.

1.4. Alt Problemler

1. Öğrencilerde görülen hangi davranışlar istenmeyen davranış olarak nitelendirilir?
2. Okulda ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşılır?
3. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında çocuğun aile yaşantısının ve izlediği programların ne gibi etkisi vardır?
4. İstenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenler neler yapabilir?
5. Okullarda görülen istenmeyen davranışların çözümünde okul-aile işbirliğinin önemi nedir?

1.5.Araştırmanın Önemi

Okul ve sınıf ortamı organize edilmiş eğitim alanlarıdır. Şüphesiz ki bu organizasyon içerisinde sadece istenen davranışlar gösteren öğrenciler değil, istenmeyen davranışlar gösteren öğrenciler de bulunmaktadır. Dolayısıyla sınıf içerisinde sorun yaratan öğrenciler olduğu için çözülmesi gereken birçok istenmeyen davranış ta olmaktadır. Öğretmenin çıkabilecek bu davranışlara karşı hazırlıklı olabilmesi, ortaya çıkan sorunların nedenlerini bularak, bu sorunlara çözüm yolu üretebilmesi için iyi bir sınıf yönetimi becerisine sahip olması gerekmektedir. Çünkü öğretmen sınıfın yönetim ve düzenlenmesinden sorumlu olan kişidir.

Bu nedenlerden dolayı öğretmenlerin sınıf ortamında hem istenmeyen davranışları tanımlamaları, hem de bu davranışların ortaya çıkmasını engelleyerek olumlu sınıf atmosferi oluşturmaları gerekmektedir. Aksi taktirde öğretmen sınıf içerisinde sadece bu istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için çaba harcayacak ve bu durum öğretmenin hem performansını düşürecek, hem de dersin verimli bir şekilde işlenmesine engel olacaktır.

Son yıllarda yapılan araştırmalarda, istenmeyen davranışların neler olduğu, nedenleri ve bu davranışların çözümüne ilişkin öğretmenlerin neler yapması gerektiği ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Bu araştırmada da hem öğretmenlerin hem de velilerin istenmeyen davranışların neler olduğu ve çözümüne yönelik önerileri ele alınmaktadır. Araştırmada elde edilen bulguların, istenmeyen öğrenci davranışlarının kaldırılması ve istenilen eğitim- öğretim ortamının oluşturulması için öğretmen ve velilere ışık tutacağı umulmaktadır.

1.6.Sayıtlar

1. Araştırmaya okullarda çalışan öğretmenler ve öğrenci velileri samimi şekilde cevap vermişlerdir.

1.7.Sınırlılıklar

Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Gaziantep ili merkez ilçelerinde yer alan resmi okullarda görev yapan 32 öğretmen ve 31 öğrenci velisi olmak üzere toplam 63 kişinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.8.Tanımlar

Sınıf Yönetimi: Öğrenme için uygun ortamın sağlanması ve sürdürülmesidir. Öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin ortadan kaldırılması, öğretim zamanının uygun kullanılması, öğrencilerin etkinliklere katılımının sağlanması, sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetilmesidir(Erdoğan 2000:11)

İstenmeyen Davranış: Okul ve sınıfta oluşturulmuş yazılı veya yazısız olmayan kurallara aykırı davranma ve öğrenme- öğretme faaliyetlerinin etkiliğini azaltmaya yol açan tüm davranışlar olarak nitelendirilmiştir(Öztürk 2005).

Disiplin: ; öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının yaratılması amacıyla, kural koyma ve istenmeyen davranışların önlenmesini de içeren genel bir kavramdır. Disiplinin temel amacı, öğrenmeyi kolaylaştırmaktır(Çelik 2012:39).

BÖLÜM 2

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Temeller

Yeni bin yılla birlikte artan değişim ve bu değişime ayak uydurabilecek nitelikli insanlar yetiştirmek zorunda olan eğitim sistemimizin başarısı nitelikli öğretmenlere bağlıdır. Nitelikli insan gücünün yetiştirildiği yerler ise okul ve sınıf ortamlarıdır. Bu nedenle etkili bir okul ve sınıf yönetiminin var olması gerekliliği kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer etkili bir sınıf yönetimi olmazsa, sınıf ortamında öğrenciye istenilen düzeyde davranış kazandırılabilceğini söylemek çok güçtür (Terzi 2002).

Sınıf Yönetimi Tanımı:

Etkili öğrenmenin en önemli öğelerinden biri sınıf yönetimidir. Öğretmenler amaçlar doğrultusunda öğretim etkinliklerine yer vermelerine rağmen, hedeflenen davranışları öğrencilerin kazanamadıklarını fark ettiklerinde sınıf yönetimine ağırlık vermeleri gerekmektedir(Özyürek 2001:2). Turan, (2006)'a göre sınıf yönetimi sınıf içindeki etkinlikleri öğrenme alanına uygun olarak etkili bir biçimde düzenleyip sürdürme ve öğrenci davranışlarına rehberlik etme sürecidir. Başka bir ifade ile sınıf yönetimi, öğrencilerin sınıfta olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmalarına, kendilerini doğru bir şekilde ifade edebilmelerine ve potansiyellerini ortaya çıkarabilmelerine fırsat sağlar (Turan 2006: 2-3).

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimin en önemli basamağıdır. Sınıf, öğretmenlerin öğrencileriyle yüz yüze oldukları bir ortamdır. Sınıf sözü, gerçekte homojen özellikler gösteren insanların oluşturduğu grup anlamındadır: işçi sınıfı, zenginler sınıfı gibi. Öğrencilerin oluşturduğu sınıflar da bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Aynı sınıftaki öğrenciler, yaş ve bilgi düzeyi olarak birbirleriyle benzer özellikler göstermektedirler. Bu öğrenci grubunun oluşturduğu topluluk “sınıf” olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda sınıf yönetimi, hazır bulunuşluk düzeyleri birbirleriyle benzer olan insan grubunun yönetilmesidir. Sınıf yönetiminin kalitesi ne kadar yüksek olursa eğitim yönetiminin kalitesi de o kadar yüksek olur. (Başar 2005:6).

Sınıf yönetimi genel olarak, “belirlenen eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi için planlama, örgütlenme, uygulama ve değerlendirme işlevlerine ilişkin ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli bir şekilde uygulanması ile ilgili etkinliklerin sınıf yönetimi, yönetsel, pedagojik ve stratejik bir bakış açısıyla sınıf ortamını düzenlemek ve sınıftaki çalışmalara yön vermektir. Sınıf içi çalışmalar genellikle öğretimle ilgili etkinlik ve eğitsel çabalardan oluşur. Çeşitli ve çok sayıdaki bu öğretimsel çalışma ve çabanın ancak belli standartlarda gerçekleştirilebilenleri eğitimsel yaşantılar haline gelebilmektedir. Dolayısıyla eğitimsel yaşantıları doğurabilecek belli özellikteki durumlarını oluşturmak ve ayarlamak için sınıf yönetimi gereklidir”(Ertürk 1991: 83-85).

Öğretmenin, eğitimsel amaçları gerçekleştirdiği ve öğrenmelerini kolaylaştıracak sınıf ortamı oluşturup geliştirdiği faaliyet grubunu sınıf yönetimi olarak adlandırmak mümkündür. Sınıf yönetimi etkili öğretimin en önemli koşuludur ve öğretmenin sınıfta yaptığı en önemli ve zor çalışma olarak düşünülebilir (Kılbaş 2003:1). Sınıf yönetimi, sınıf içi etkinlikleri etkili bir biçimde tasarlayıp, sürdürülebilir ve öğrenci davranışlarına yön verebilme becerisi olarak tanımlanabilir. Sınıf yönetimi, öğrencilerin kendilerini doğru ve düzgün ifade edip, potansiyellerinin ortaya çıkmasını sağlayan sihirli bir güçtür(Turan 2004:2).

Sınıf yönetimi, öğrenme için ortamın uygun hale getirilmesi ve bu ortamın sürdürülmesidir. Öğretmen ve öğrencilerin çalışmalarını engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılması, öğretim için ayrılan sürenin düzgün kullanılması, öğrencilerin sınıf içerisindeki etkinliklere katılımının sağlanması, sınıftaki etkinlikleri oluşturan öğelerin düzgün bir şekilde kullanılmasıdır (Erdoğan 2000:11). Sınıf yönetimi, sınıf

kurallarının belirlenmesi, uygun sınıf ortamının oluşturulması, öğretimin ve zamanın verimli bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarını denetleyerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir. Sınıf yönetimi konusunda bilimsel araştırmalar yaparak öğretmenin sınıf yönetimi becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bilim dalı olarak da tanımlanabilir(Çelik 2002:2).

Çalık(2004)'a göre sınıf yönetimi, başlangıçta öğretmenin hakimiyetinin etkin kılınması anlayışıdır. Bu anlayışa göre öğretmenin öğrencilerle ilişkilerinde aşırı kuralcılık vardı. Eskiden öğrencinin katılımına pek yer verilmezdi. Günümüzde ise, sınıf yönetimi, etkili bir öğrenme ortamının oluşturulmasıyla açıklanmaktadır.

Sınıfta öğrenme ortamının, öğretmenin genel kültür ve alan bilgisine sahip olması ayrıca öğretmenlik formasyonu alması ile sağlanabileceği belirtilmektedir. Bu model, öğrencinin duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimine uygun bir modeldir. Burada eğitim ve öğretimin merkezinde öğrenci yer almaktadır (Küçük Ahmet 2004:3).

Eğitim ve öğretim etkinliklerindeki başarı, iyi bir sınıf yönetimi ile sağlanabilir. Sınıf düzene zarar veren, öğretmenin ve öğrencilerin motivasyonunu bozan, sınıfta öğrenmenin gerçekleşmesine engel olan istenmeyen öğrenci davranışları, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi sırasında karşılaştıkları en büyük sorunların başında gelmektedir(Sayın 2001:1). Öğretimin başarılı olmasında ilk adım olarak görülen sınıf yönetiminin (Özyürek 2001:2, Demirel 1998:113, Tertemiz 2000:50) biçimlenmesinde, çeşitli yaklaşımlar, yönetim anlayışı, değişen bilgi oranı, bilginin ortaya çıkışında yaşanan değişiklik ve bilgiye farklı bakış açılarıyla yaklaşma, eğitim ve okul yönetimi ,aile, çevre, akran ve arkadaş grubu, kitle iletişim araçları, vb. gibi etkenler önemli olmaktadır.(Özyürek 2001:3, Aydın 2003:2).

Sınıf yönetiminin çerçevesini belirleyen bu faktörler, doğrudan öğretme-öğrenme ortamı üzerinde etkili olmakta, bu durum da dolaylı olarak öğrencilerin öğrenmesini etkilemektedir. Dolayısıyla burada, olanaklar ölçüsünde öğrenmeyi sağlayıcı ve kolaylaştırıcı öğretim ortamlarının hazırlanması temel amaç olmalıdır(İmer 2000:156; Çelik 2003:2;Tertemiz, 2000, 50). Çünkü öğrenme

ortamının olumlu ve düzgün olması, etkili sınıf yönetimini de beraberinde getirmektedir(Akyol 2001:176)

Sınıf yönetiminin en önemli unsurlarından biri güdülenmedir. Güdü, öğrencilerin nasıl davranması gerektiği konusunda onlara yol gösteren bir unsurdur. Güdüyü etkileyen pek çok etken vardır. Dıştan güdülenme, öğrencinin hediye, sosyal baskıya maruz kalması, ceza gibi dış koşulların etkisiyle güdülenmesi; içsel güdülenme ise, ihtiyaçların giderilmesi, sevgi, hoşlanma gibi kişisel etmenlerle güdülenmesidir. içsel güdülenen öğrenciler kendi istekleri ile güdülendikleri için öğrenmeleri ve başarılı olmaları daha kolay olur. Öğrenmeye güdülenmesi fazla olan öğrenciler, derslere isteyerek katılırlar, okula karşı olumludurlar, ödevlerini zamanında yaparlar, zorluklarla karşılaşsalar bile aşmak için çaba harcarlar, öğretmenlerini dikkatle dinlerler. Böyle bir sınıfta kolay kolay sorun çıkmaz, çıksa da üstesinden gelinebilir. Böyle bir sınıfın öğretmeni sınıf yönetimi konusunda hiç zorlanmayacaktır(Erden 2001:133).

Kaya'ya göre toplumsal gelişmelere koşut olarak eğitim alanında gözlenen gelişmeler doğrultusunda sınıf yönetimi alanında da değişik yaklaşımlar ortaya çıktığı gözlenmektedir. Bu yaklaşımlar geleneksel yaklaşım, tepkisel yaklaşım, önlemsel yaklaşım, gelişimsel yaklaşım ve bütünsel yaklaşım olmak üzere beş başlıkta ele alınmıştır.

Geleneksel yaklaşım: Bu yaklaşımda öğretmenin önceden belirlediği sınıf kurallarına öğrencilerin sorgulamadan uymaları beklenmektedir. Uzun yıllar eğitim kurumlarında uygulanan bu yaklaşımda öğretmenler bilgi aktaran, öğrenciler ise, öğretmenin aktardığı bilgileri sorgulamadan doğru kabul eden durumundaydılar. Ayrıca öğrencilerden bu bilgileri ezbere öğrenmeleri beklenmekteydi. Geleneksel yaklaşımda, bireyin duygu ve düşünceleri değil, gözlenebilir ve ölçülebilir davranışları ile çevrenin bireyin davranışları üzerindeki etkisi daha önemli olmaktadır. (Cüceloğlu 1991: 28).

Geleneksel yaklaşım öğretmenin merkezde olduğu bir yaklaşımdır. Öğretmen sınıfta etkin durumdadır. Kurallar öğretmen tarafından belirlenir. Kuralların belirlenmesinde öğrenci katılımına yer verilmez. Sınıfta katı kurallar vardır. Öğretmen tarafından belirlenen bu kurallar değişmezdir. Bu yaklaşımda öğretmen sınıfta otorite olarak algılanmaktadır. O yüzden bu yaklaşım demokratik yaşamın gerekleriyle bağdaşmaz. Öğrenciler sınıfta öğretmenlerine karşı farklı tepkiler geliştirirler. Öğretmen öğrencilerin bu tepkilerini yaramazlık olarak algıladığından, öğrencilerin aslında uyum problemi yaşadıklarının farkında değildir. Öğretmen yaramaz olarak tabir ettiği bu öğrencilere karşı içten içe farklı bir mücadeleye girmiş olur (Aydın 1998:3-4).

Tepkisel yaklaşım: Bu yaklaşımda, sınıf içinde öğrencilerden dolayı oluşan istenmeyen durum ve davranışların ortadan kaldırılması için uğraşılır. Bu nedenle, sınıfta olumsuz bir durum meydana geldiğinde hemen tepki verilir. Gruptan çok bireye yönelik tepkileri içeren bu yaklaşımı öğretmenin sınıfta çok sık kullanılması, sınıf yönetimi yeterliliklerinin azlığının göstergesi olarak kabul edilir (Başar 2012:19).

Tepkisel model, bir durum veya davranışa tepki ve tavır oluşturmaktır. Örneğin öğrenciyi motive edici sözler söylenmesi, grup çalışmalarında başarısız olan öğrencinin başka gruba yönlendirilmesi, çalışmalarında başarısız olan öğrencinin başarısızlığının nedenlerinin araştırılması gibi etkenler bu yaklaşımın kullanılmadığını göstermektedir (Başar 2012: 19).

Önlemsel yaklaşım: Öğretmenin sınıfta ortaya çıkabilecek istenmeyen durum ya da davranışlar karşısında önceden önlemler almasıyla ilgilidir. Bu yaklaşımda, sınıfta öğrenmeyi engelleyecek problemlerin ortaya çıkmasını engelleyecek düzenlemeler yapmak önemlidir. Önlemsel model, daha sorunlarla karşılaşmadan önlem almaya ve uygulamada neler yapılması gerekiyorsa bunları önceden hazırlamaya dayanmaktadır (Başar 2012:20).

Gelişimsel yaklaşım: Yaklaşımın özünde, öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişim düzeylerini göz önünde bulundurarak eğitimin buna göre yapılması yatmaktadır. Bu yaklaşımda, sınıf içindeki öğretim etkinlikleri ve oluşturulacak kurallarda öğrencilerin gelişim evrelerine uygun seçimler yapılması söz konusudur(Başar 2012:20).

Demirtaş (2005)'a göre bu model; “sınıf yönetiminde öğrencilerin, fiziksel psikolojik, ahlâki, duygusal vb. açılardan gelişimlerinin esas alınması ve sınıf yönetimi uygulamalarının öğrencilerin gelişim özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği anlayışına dayanır (Kıran 2005:18). Öğrencilerin ilköğretimin birinci ve ikinci evresinde ve ortaöğretim döneminde gelişimsel özellikleri büyük farklılıklar gösterir. Öğretmen ilköğretim döneminin ilk evrelerinde daha çok zorlanır. Öğrenciler, soyut düşünebilme yeteneği kazanmadıkları için, sınıf kurallarını içselleştiremezler. Ortaöğretim evresinde, öğrencilerin olgunluk düzeyleri arttığı için öğretmenler daha az kural yönetimli davranışlar gösterirler”(Çelik 2002:9).

Gelişimin önemli ilkeleri vardır. insanların gelişimi bu ilkeler yoluyla gerçekleşir(Senemoğlu 2004:6).

“1. Gelişim, kalıtım ve çevre etkileşiminin bir ürünüdür: Kalıtım yoluyla getirilen zeka kapasitesinin tam olarak kullanılabilmesi için, bireyin bilişsel gelişimini besleyen bir çevre içinde etkileşimde bulunması, zengin yaşantılar kazanması gerekmektedir.

2. Gelişim süreklidir ve belli aşamalarda gerçekleşir: Gelişim ileriye doğrudur ve birikimli bir süreçtir. Her aşama, kendinden öncekine dayalı, kendinden sonraki aşamaya hazırlayıcıdır.

3. Gelişim nöbetleşe devam eder: Bir gelişim alanının çok hızlandığı dönemlerde, diğerleri duraklama gösterebilir.

4. Gelişim baştan ayağa, içten dışa doğrudur: Önce başın hareketi kontrol edilir. Daha sonra göğüs, karın, bacaklar ve ayağın kontrolü sağlanır. Ayrıca, önce beden ve iç organların, daha sonra dışa doğru olan kolların gelişimi sağlanır.
5. Gelişim genelden özele doğrudur: Çocuklar önce tüm vücuduyla hareket eder, büyük kaslarını kullanır. Daha sonra belli bir etkinlikle ilgili organını kullanabilir hale gelir.
6. Gelişimde kritik dönemler vardır: Organizmanın bazı gelişim alanlarında, öğrenmeye ya da gelişmeye eğilimli olduğu belli bir zaman dilimi vardır. Bu dönemde organizma, çevre etkilerine daha çok duyarlıdır ve daha hızlı öğrenir.
7. Gelişim bir bütündür: Gelişim alanları birbirleriyle etkileşim içindedir. Bir gelişim alanındaki olumlu ya da olumsuz bir özellik diğer gelişim alanlarını da aynı yönde etkiler.
8. Gelişimde bireysel farklar vardır: Her bireyin biyolojik kalıtsal mirası ve etkileşimde bulunduğu çevrenin farklı olması nedeniyle, gelişiminin de farklı olması doğaldır.”

Bütünsel yaklaşım: Sınıf yönetimi yaklaşımları içinde sistem yaklaşımı olarak da adlandırılabilen bütünsel yaklaşımda, sınıf yönetiminde yerine göre bütün yaklaşımların harmanlanarak kullanılması söz konusudur. Bu yaklaşımda ayrıca, öğrencilerin okul, aile ve arkadaş çevresi de dikkate alınır ayrıca çevrenin sınıf ortamına etkisi üzerinde durulur(Başar 2012:20).

Bütünsel model, bütün modellerin bir araya getirilerek harmanlanıp bütün hale dönüştürülmüş şeklidir. Bütünsel model, önlemsel ve gelişimsel modelin ağırlıklı olarak kullanıldığı model şeklidir. Tepkisel modelden ise olabildiğince az yararlanılmaya çalışılır. Bütünsel model sınıf yönetimi bakımından önemli bir model

olduğundan diğer modellerin önemli olan yanları kullanılıp, önemli olmayan yanları kullanılmadan sürekli yararlanılması gereken bir modeldir(Başar 2012:20).

Öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi uygulayabilmesi için tepkisel modeli mümkün olduğunca az, gelişimsel ve bütünsel modeli daha fazla kullanması gerekmektedir. Öğretmenin tepkisel modeli çok kullanması bilgi ve beceri düzeyinin düşüklüğünü gösterir. Fakat öğretmenler sınıfta genellikle tepkisel modeli kullanmaktadırlar. Öğretmenler genellikle istenmeyen öğrenci davranışlarını düzeltmeye çalıştıklarından tepkisel yaklaşımı kullanmak durumunda kalmaktadırlar(Anılan, Girmen, Şentürk ve Öztürk:2006).

Bu modellerden tepkisel model, genelde sınıf yönetimi becerisi zayıf olan ve diğer yöntemler hakkında bilgisi olmayan öğretmenlerce kullanılır. Önlemsel modelde sınıfta sorun yaşanmamasına özen gösterilir. Gelişimsel model uygulanırken öğrencilerin fiziksel, duygusal, ruhsal gelişim düzeyleri göz önünde bulundurulur. Bütünsel modelde ise bütün modellerin bir araya getirilerek kullanılması söz konusudur.

SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN ETMENLER

1-Öğretmen

Sınıf yönetimini etkileyen pek çok öge bulunmaktadır. Bunları birbiri içerisinde alt kategorilere ayırmak mümkündür. Bunlar çevre, öğretmen, öğrenci, eğitim programı ve sınıf ortamıdır. Bunlardan en fazla etkisi olan etmen şüphesiz ki sınıfın öğretmenidir. Sınıf yönetiminin uygulayıcıları olan öğretmenlerin sınıf içerisinde sergileyecekleri tutum ve davranışlar öğrencilerin başarıları veya başarısızlıklarının belirlenmesinde rol oynayan en önemli güçtür. Bunu gerçekleştirmek elbette ki çok kolay değildir(Nezihoğlu Sabancı:2010).

Sınıfta doğru ve etkili bir öğrenme gerçekleştiren öğretmenden beklenenler genelde şu şekildedir (Kaya 2002:7,8).

1. “Sınıfı eğitim için hazırlaması,
- 2.Sınıf kurallarını öğrencilerle oluşturup, bu kuralları öğrencilere benimsetmesi,
- 3.Öğretimi düzenleyip sürdürmesi,
- 4.Ve öğrencilerin uygun davranmasını sağlamasıdır”.

Öğretmenlerin etkili bir öğretim gerçekleştirebilmesi için hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında benimsenen alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi konularında kendisini yetiştirmesi şarttır. Bunun yanı sıra bu alanlardaki bilgilerini sınıfa aktarabilmelerine olanak sağlayacak etkili bir sınıf yönetimi bilgisine sahip olmaları gerekmektedir.

Öğretmenlerin öğrencileriyle kurdukları olumsuz ilişkiler, öğretmenin kişiliği, öğretmenden alınan dönütler, öğretmenin programı nasıl planladığı, sınıf yönetimi becerisi ve öğretim yaklaşımı (öğrenci merkezli olma / olmama), öğretmenin planlı ya da plansız olması, sınıf etkinliklerinin planlı olmayışı, öğrencilerin sınıf kurallarını benimsememiş olması, öğretmenin istenmeyen davranışları önlemedeki uygulama biçimleri (kaba kuvvet, disiplin cezası, başarısız olarak değerlendirme, psikolojik cezalar...), öğretmenin demokratik olmayışı, öğretmenlerin sınıflarında aşırı serbest ya da aşırı otoriter tutum izlemeleri, öğrencilerin öğretmenden korkması, öğretmenlerini sevmemeleri ya da saygı duymamaları gibi etkenler öğrencilerde istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olan öğretmen kaynaklı nedenler arasında sayılabilir (Öztürk 2001: 23–30).

Öğretmenin kişiliği ve sınıfı yönetim tarzı sınıftaki eğitim ortamını etkilemektedir. Öğretmen sınıfı nasıl yönetiyorsa öğrenci de buna uymak durumundadır. Beş yıl aynı sınıfı okutan öğretmenin öğrencileri, öğretmenlerinin

kişilik yapısını yansıtmaktadırlar. Bazı öğretmenler öğrencilerin sınıfta hiç ses çıkarmamalarını uygun sınıf ortamı olarak görmektedirler. Oysa eğitim ve öğretim ortamında pasif öğrencilere değil, aktif ve yaparak yaşayarak öğrenen öğrencilere gereksinim duyulmaktadır (Arabacı 2005:21).

Öğretmenin kişiliği de öğrencilerin davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Örneğin otoriter ya da kontrolcü bir kişiliğe sahip öğretmenler öğrencilerini sürekli kontrol etme gereksinimi duyarlar. Bu öğretmenler sınıfta sürekli kurallara uyarak ders işlerler. Sınıfta öğrencilerin atacağı her adımın ne olacağı tahmin edilir. Ortamda yapılacak davranışlar bellidir ve bunun dışındaki davranışlara izin verilmez. Başka bir deyişle bu öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenciler özgür bir şekilde hareket edemezler. Örneğin bu tür sınıftaki öğrenciler istedikleri zaman kalkıp kalemlerini açamazlar. Bu işin ders öncesinde ya da ders sonrasında yapılması gerekir.

Öte yandan demokratik kişiliğe sahip öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin özellikleri tamamen özgür olmalarıdır. Bu tür sınıflarda öğretmen öğrencilere neler yapılacağı konusunda açıklamalar yapar, ortamı buna göre düzenler. Öğrenciler etkinlikleri yaparken tamamen özgür bırakılır. Öğretmen onları destekler ve cesaretlendirir(Aksoy 2012:15).

Çağdaş eğitim ve öğretim ilkelerine göre görev yapan bir öğretmen, sadece ders veren, öğrencileri sınava tabi tutan ve puan veren bir kimse değildir. Öğretmen sınıfı organize eder. Aynı zamanda, iyi bir yönetici, iyi bir rehber ve iyi bir değerlendiricidir. Öğretmen, öğrencilerinin davranışları üzerinde yoğunlaşır. Okuttuğu her öğrencisinin önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmasına yardım eder ve onların istenilen davranışlara sahip birer kişi olmasını sağlar. Öğrenim için elverişli bir ortam hazırlanmadıkça öğrenmenin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi söz konusu olamaz. Öğrenme ortamı sınıf içinde ve dışında bir bütündür(Küçükahmet 2004:2).

Okulda öğrencileri temsil eden kişiler velileridir. Öğretmenler, öğrenciler aracılığı ile velilerine karşı sorumludur. Öğretmenler bu bilinçle davranışlarını

belirlemelidirler. Öğretmen, öğrencilerin isteklerini, beklentilerini iyi bilmeli ve planlarını buna göre yapmalıdırlar, aksi halde mutsuz bir öğrenci grubu oluşabilir. Bu şekilde öğrencileri mutlu olmayan öğretmenlerin başarıya ulaşmalarını beklemek mümkün olmamaktadır. Öğretmenler öğrencilerin isteklerini dikkate almalı, beklentilerine ulaşmaları için onlara yardım etmelidirler. Öğretmen böyle davrandığında öğrenciler de hem sınıf içerisinde olumlu davranışlar sergileyecekler, hem de başarılarında artış olacaktır. Elbette öğretmenin ve öğrencilerin isteklerinin okul kurallarına ve eğitsel amaçlara uygun olması gerekmektedir. Bu durum öğretmen ve öğrencilerin hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracaktır(Başar 2012:64).

Erden,(2005)'e göre yurt dışında yapılan çalışmalar özellikle göreve yeni başlayan öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda güçlük çektiklerini göstermektedir. Sınıf yönetiminde başarısız olan öğretmenler öğrencileri kontrol altında tutmada ve onları öğrenmeye yöneltmede başarısız olurlar (Erden 2005:28). Sınıfa ilk defa giren bir öğretmenin, öğrenciler üzerinde bırakmış olduğu ilk izlenim, daha sonraki ilişkiler üzerinde olumlu veya olumsuz etki yaratabilir. Bunun için öğretmen, anlatacağı konuya çok iyi hazırlanmalıdır. Eğer öğrenci, öğretmenin iyi bir bilgi birikimine sahip olduğuna kanaat getirirse, öğretmene duyacağı saygı ve güven artacaktır. Öğrencinin sorduğu sorular karşısında bocalayan, yeterli cevaplar veremeyen öğretmen konuya hâkim olmaktan uzak bir görünüm sergileyeceğinden öğrencinin güveninin sarsılmasına neden olabilir. Öğretmen öncelikle otoriter ve serbest tutum arasında bir çizgi izlenmelidir (Ada ve Çetin 2002:35).

2-Öğrenci

Sınıfta bulunan öğrenciler farklı yaşantılara, farklı kişilik yapılarına, farklı ilgi ve yeteneklere sahip olarak heterojen bir yapı oluştururlar. Heterojen olan bu yapı, sınıfta öğrencilerin davranışlarının değişmesine ve farklı özelliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Öğretmen ders anlatırken bazı öğrenciler dersi dinler, bazıları not alır, bazıları da istenmeyen davranışlarda bulunabilirler. Bazı öğrenciler işlenen dersi ilginç ve önemli bulurken, bazıları önemsiz bulabilir ve derste sıkılabilirler. Bunu da

davranışlarıyla belli edebilirler. Öğrencilerin bu heterojen yapılara sahip olmaları benzer pek çok davranışta bulunmalarına neden olabilir (Akar 2002:30).

Öğrencilerin bireysel farklılıklarını etkileyen etmenler, fiziksel özellikler (boy, kilo, vb.) ilgi, algı ve beklenti gibi psikolojik faktörlerdir. Ayrıca her öğrencinin yaşadığı ailenin sosyoekonomik koşulları (gelir ve eğitim durumu, anne, baba mesleği vb.) birbirinden farklı olduğu için bu durum onun kişiliği ve davranışları üzerinde önemli bir etki yaratmaktadır. Başka bir anlatımla her öğrencinin kendine göre özellikleri ve benzersiz bir kişiliği vardır. Öğrencilerin eğitim alma amaçları öncelikle, kendilerini geliştirmek olmalıdır. Öğretmen bu durumu gözetirse, öğrencileri ile olan ilişkilerinde daha başarılı olur (Aydın 1998:3) Öğretmenler öğrencilerdeki bu farklılıkları olumsuzluk olarak düşünmemeli, aksine bu farklılıkları geliştirerek sınıfta değişik renklerin oluşmasına olanak sağlamalıdır(Dönmez 2006:20).

3-Eğitim Programı

Eğitim programı, sınıf yönetimi ile ilgili çalışmaların ikinci boyutunu oluşturmaktadır. Aynı zamanda öğretmenin etkili bir öğretim için sınıfta eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürebilmesine olanak tanır. Öğretmenin bu plan-program etkinliklerini gerçekleştirebilmesi için öncelikle amaçları dikkate alarak planlarını hazırlaması beklenir(Kaya 2012:13).

Sınıf içinde öğrencilere istedik davranışları kazandırmaya yönelik etkinliklerin tümü, eğitim programlarına dayalı olarak düzenlenir. Amaç, içerik,eğitim durumları ve değerlendirme öğeleri arasında iyi bir koordinasyon sağlamayan, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyen, işlevsellik özelliği olmayan, öğretmenlere yol göstermeyen, uygulanması zor ve bilimsel olmayan eğitim programlarıyla öğrencilere istedik davranışlar kazandırmak olanaklı değildir. Normal öğrenme kapasitesindeki öğrencilere göre hazırlanan programlar, derste çok başarılı olmayan öğrencileri dikkate almadığı için, bu öğrenciler hüsrana uğrarlar. Programın ders

dışına ittiği bu öğrencilerden bir kısmı tembelleşerek başarısız olurlar. Özel olarak ilgilenilmesi gereken öğrenciler, boşa kaldıkları zaman istenmeyen davranışlar gösterebilirler(Kaya 2002:29). Demirel(2002)'e göre eğitim programı, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir (Demirel 2002:5).

Öğrenciler genellikle gereksinimlerini karşılamayan, beklentilerine uygun olamayan, ihtiyaçlarına cevap vermeyen, kendilerini amaçlarına ulaştırmadığını düşündükleri, kendilerine sıkıcı gelen ve öğrenme güçlükleri çektikleri derslerde başarısız olurlar. Çünkü öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmayan, ilgi ve gereksinimlerine karşılık vermeyen bir program, öğrenciler için anlam taşımadığından öğrenciler de dolayısıyla bu bilgileri öğrenmek için çaba göstermeyeceklerdir(Kılbaş 2003:32)

Öğrenciler bilgileri yaparak yaşayarak öğrenirler ve bu bilgileri gerçek ortamda kullanma fırsatı bulurlar. Ancak okullarda genellikle somut bilgiler verildiğinden, öğrenciler de gerçek yaşamda bu bilgileri kullanmakta güçlük çekebilirler. Böyle durumlarda çocuklar okulda öğrendikleriyle gerçek yaşam arasında ilişki kuramazlar. Okulda öğretilenlerin yararlarını kavrayamadıklarında, bu bilgileri zorla öğrenmek zorunda kaldıklarında sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar gösterebilirler(Kılbaş 2003:32).

Kıran(2005)'e göre sınıf yönetimini etkileyen sosyal etmenler beş gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 1- Aile, 2- Toplumsal norm ve değerler, 3- Öğrencilerin geldikleri sosyal çevre, 4- Beklentiler, 5- Kitle iletişim araçlarıdır. **1-Aile:** Aile etkenini; a) Ailenin ekonomik durumu, b) Ailenin eğitim düzeyi, c) Ailede çocuk sayısı, d) Ailenin çeşidi, e) Anne- babanın ayrı ya da ölmüş olması, gibi daha alt başlıklara ayırmak mümkündür. Ancak konu çok ayrıntılı olduğu için genel başlık altında incelenmiştir(Kıran 2005).

Eğitim ilk olarak ailede başlar. Çocuk kişilik özelliklerini aileden alır . Bunların sonradan değiştirilmesi çok güçtür. Çocuğun başarılı, başarısız, girişken, yalancı,

doğrucu gibi özellikleri kazanması ailede başlar ve zamanla bu özellikler gelişir. Okul bunlardan olumlu olanları geliştirir, ama değiştiremez. Bu yüzden önemli olan öncelikle aileleri eğitmektir(Kıran 2005).

2-Toplumsal norm ve değerler

Okulun işlevlerinden biri, toplumsal normları Türk Milli Eğitimi'nin Temel Amaçları ve şartlara uygun olarak değiştirmektir. Sınıf içerisinde toplumsal kurallara uygun davranmaya çalışan öğrenciler, zamanla istenmeyen davranışlarda bulunabilirler. Bu durum sınıf düzenini bozacak ciddi sorunlara yol açabilir. Öğretmen bu toplumsal değerlerden kaynaklanabilecek istenmeyen davranışlara karşı önlem almalı ve eğitim yoluyla bu olumsuzlukları çözmeye çalışmalıdır(Kıran 2005).

3- Çevre

Çevrede var olan değerlerin, beklentilerin ve teknolojik gelişme ve değişmelerin okulu, dolayısıyla da sınıf etkinliklerini etkilemesi kaçınılmazdır. Öğretmen mümkün olduğunca çevrenin olumsuz etkilerinin sınıf ortamına yansımaması, olumlu etkilerinin ise en üst düzeyde yansımaları için çalışmalıdır. Örneğin, çevredeki teknolojik bir gelişmeyi sınıfına getirmek için yine çevre ile işbirliği yapmalıdır(Kıran 2005).

4- Beklentiler

Öğrencilerin öncelikle aileleri ve öğretmenleri onlardan beklentide bulunmaktadır. Hem aileler hem de öğretmenler öğrencinin akademik başarısının üst düzeyde olmasını istemektedirler. Anne ve babalar çocuklarının eğitim ve öğretimi için okulun çalışmalarına katılmalıdırlar. Kendilerine tanınan haklar çerçevesinde okul aile birliklerinde görev almalıdırlar. Okulda düzenlenen etkinliklere katılmalıdırlar. Öğretmenlerin ve velilerin öğrencilerden beklentileri vardır. Bu beklentilerini açık bir şekilde ifade etmelidirler. Ancak çok yüksek beklenti içinde olmamaları gerekmektedir. Eğer beklentiler çok yüksek olursa,

çocuklar okula karşı soğuyabilirler ve onlarda çok çeşitli rahatsızlıklar ortaya çıkabilir.

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR TANIMI:

Başar(2006)'a göre “Davranışların istenir olup olmamasının ölçütü, davranışın , davrananın , karşısındakinin , davranışın olduğu ortamın özelliklerine göre değişen, toplumun yazılı olan-olmayan kuralları ile bireysel yargılarıdır.İstenen davranışı “bana göre” olmaktan çıkararak kurallardır”(Başar 2006:117). Akçadağ (2005)'a göre her eğitim ortamında, küçük ya da büyük sorun yaratan pek çok davranış vardır. Ancak bu davranışların büyüklüğü ya da küçüklüğü eğitimi etkileyen değişkenlere göre değişiklik gösterir. Örneğin ders sırasında öğrenciler kısık sesle bile konuşmalar bunun yaratacağı etki, 30 kişilik bir sınıf ile 50 kişilik bir sınıfta farklı olacaktır.

Sorun davranış, davranışı yapana, öğrencilerin ve kültürün özelliklerine, sınıfa, derse, zamana ve duruma göre değişebilmektedir. Öğretmen sınıfta dersin amaçlarını ve planladığı etkinlikleri gerçekleştirmek için bulunmaktadır. Dolayısıyla bu amaçlara ulaşmamızı engelleyen her türlü etkinlik sorun davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin okulda veya sınıfta yaptıkları istenmeyen davranışlar hem öğretim ortamını olumsuz etkilemekte, hem de öğrencilere zarar vermektedir. Örneğin, sessizce oturup derste hayal kuran öğrencinin davranışı yalnız kendisine zarar verir. Ancak sınıfta arkadaşlarıyla konuşan bir öğrenci dersin verimini düşürerek, hem öğretmenine hem de tüm öğrencilere zarar verir (Kıran 2005:279).

Darçın(2012),okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümünü istenmeyen davranışlar olarak nitelendirmektedir. Tertemiz (2004)'e göre de “sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin kanuni beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türdeki davranışlarıdır”(Küçükahmet 2004:73).

Evertson (1989), “sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışları ikiye ayırmaktadır. Bir başka öğrenciyi ya da sınıfın önemli bir kısmını ders akışı içerisinde rahatsız eden davranışlar ve öğrenciyi sadece kendisini derse vermekten alıkoyan davranışlardır. Dalgınlık, etrafına bakınma, ortalıkta amaçsızca dolaşma ve ders dışı ilgisiz etkinliklere yönelme gibi davranışlar bu istenmeyen davranışlara örnek olarak gösterilebilir”(Türnüklü 1999: 30).

Öztürk(2005)'e göre ise istenmeyen davranışlar “okul veya sınıfta oluşturulmuş yazılı veya yazısız olmayan kurallara aykırı davranma ve öğrenme-öğretme faaliyetlerinin etkinliğini azaltmaya yol açan tüm davranışlar” olarak nitelendirilmiştir. Yiğit (2004:160) ise, “davranışların istenen ya da istenmeyen nitelikte olmasının, toplumun sosyal, kültürel ve ahlaki değerlerine bağlı olduğu kadar, davranışın gerçekleştiği koşullara, içinde bulunulan ortam ve davranışı sergileyen kişiden beklenenlere de bağlı olduğuna dikkat çekmiştir”.

Sorun davranışlar, sınıf içinde diğer öğrencileri ve öğretmeni rahatsız eden, sınıf düzenini bozan, okulun kurallarına ve öğretmenin beklentilerine ters düşen ya da sınıfta kaos yaratan türdeki davranışlardır(Tertemiz 2003:73). Öğretmen, sınıfta planladığı eğitim etkinliklerini gerçekleştirmek için bulunmaktadır. Dolayısıyla bu etkinliklerin gerçekleştirilmesinde engel olarak karşımıza çıkan her türlü öğrenci davranışı sorun(istenmeyen)davranış olarak nitelendirilmiştir.(Kıran 2005). Öğretmenin sınıfta etkili eğitim yapmasını engelleyen bütün davranışlar istenmeyen davranışlardır(Karaaslan 2006). Davranışın neden kaynaklandığını anlamak, mevcut sorunların nedenlerinin anlaşılması ve çözüm yollarının bulunarak sorunun çözülmesi açısından önemlidir. Günümüzde insan davranışlarını inceleyen bilimciler davranışı, biyofiziksel, psiko-dinamik, bilişsel, insancıl ve davranışçı yaklaşımlarla açıklamaya çalışmaktadırlar(Özyürek 2001:20-21).

“Biyofiziksel yaklaşım davranışı biyofiziksel süreçlerin işlevi olarak tanımlar ve bu yaklaşıma göre öğrencilerin problem davranışları biyofiziksel, kimyasal bozukluklarla ve kalıtımla açıklanır. Psiko-dinamik yaklaşıma göre, davranışı

bilinçsiz etmenler ve kişilik gelişim düzeyi belirlediğinden problem davranışların nedenleri içsel tepkilere, çocukluk döneminde benliğin gelişimi için hazırlanan psikososyal ortamlara bağlanır. Bilişsel yaklaşımlar ise davranışı düşünme süreçlerine bağlı olarak açıkladığından öğrencilerin problem davranışlarının nedenleri, çocuğun düşünme süreçlerinin gelişim düzeyine (bilginin yorumlanması, anımsanması, bütünleştirilme ve örgütlenmesi) dayandırılır. Davranışçı ya da uygulamalı davranış analizi yaklaşımı davranışı, harekete geçiren güçler ile davranışın meydana geldiği çevre arasında işlevsel ilişki bulunduğu gerçeğine dayalı olarak incelediğinden problem davranışları, davranışın sonuçları ve davranış ortaya çıkmadan önceki olayları inceleyerek açıklamaktadır” (Özyürek 2001: 20–21).

Kaya(2002)’ya göre herkesin üzerinde anlaştığı istenmeyen davranışları listelemek, tanımlamak oldukça zordur. Ancak, öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını, istenmeyen davranış olarak adlandırabilmek için dört tane ölçüt vardır. Bunlar;

1-Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının öğrenmesini engellemesi,

2-Davranışın, öğrencinin kendisini ya da arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması,

3-Davranışın, okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi,

4-Davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir”.

Örneğin; derste başka şeylerle uğraşma, başka şeyler düşünme, bağırma, bir işi yaparken mızızlanma, sırayı itip kaldırma gibi davranışlar kısa süren, öğrencilerin derse ilgisizlikleri sonucu ortaya çıkan istenmeyen davranışlara örnek olarak verilebilir(Mursal 2005). Sözel olarak sataşmalar, sınıfta eşyalara zarar verme, dersin akışını bozmak için gereksiz yere konuşma, bağırarak konuşma, sınıfta ayakta dolaşma, uygun olmayan kelimelerle konuşma, derse geç gelme gibi bireyin

çalışmasını engelleyen, sınıf uyumunu bozmaya ve diğerlerine zarar vermeye yönelik davranışlar ise sosyal açıdan istenmeyen davranışlara örnek verilebilir (Ataman 2000, Öztürk 2002). Fiziksel ortama zarar verici davranışlarda bulunmak ciddi tehlike yaratan davranışlar olarak nitelendirilmektedir. Okula kesici, delici sert cisimler getirerek sınıfın sıra ya da masalarını çizme, okula ait eşyalara zarar verme, hırsızlık yapma şeklinde ortaya çıkmaktadır (Öztürk 2002).

SINIFLAMASI

Sınıfta belli zaman dilimlerinde, birden çok davranış sorununun bulunması doğaldır. Ancak bu sorunların hepsinin anında çözülmesi mümkün değildir. Sorunların sıraya koyularak çözümlenmesi gerekir. Böylece ders daha etkili ve verimli bir biçimde işlenir(Aydın 2006). Sınıf ortamında oluşan davranış problemleri genel olarak, bireyin derslerde gösterdiği performanslarda, öğretmen ve arkadaşlarına karşı gösterdiği saygısız davranışlarda veya fiziksel ortamına zarar verme şeklinde olabilir(Öztürk 2005:159). Öztürk (2005:159)'e göre istenmeyen davranışların sınıflaması şu şekildedir:

Akademik Açıdan Problemler: Sınıf ortamında yapılan etkinlikler akademik olarak görülebilir. Bir veya birkaç bireyin akademik etkinlikler sırasında sorun çıkarmaları, istenilen davranışları yerine getirmemeleri, hem o bireylerin amaçlanan davranışları kazanmasını engeller hem de sınıftaki diğer bireylerin de olumsuz davranışlara yönelmesini sağlar.

Derse ilgisiz kalma: Öğrenme-öğretme faaliyetleri devam ederken öğrencilerin bir kısmı dersle ilgilenmemekte ve ortamdaki diğer dikkat çeken objelerle ilgilenmektedirler. Sınıfta ders devam ederken, öğrencilerin arkadaşının saçını çekmesi, sıraya kafasını koyarak uyuma pozisyonuna geçmesi, bir şeyler hayal etmesi, pencereden dışarıya bakması, defteriyle veya kalemiyle uğraşması vb. bu davranışlar arasında görülebilir.

Öğrenci pasifliği: Öğrenci aslında derse karşı ilgisiz değildir. Derse gizil olarak katılmaktadır. Fakat derste sorulan sorulara cevap vermede, öğretmene soru sormada,

herhangi bir fikri açıklamada pasiftir. Bu tür çocuklar genelde içine kapanıktırlar ve bu durum dersteki başarılarını etkileyebilir.

Verilen görevleri yapmama: Çocuk okulda veya evde verilen ödevleri yapmaz ve kendini bir şekilde savunmaya çalışır. Bu davranışlar, bireyin okulda veriminin düşmesine, sorumluluk alma konusunda ciddi problemlere, sonuçta önemli başarısızlık problemlerine yol açar.

Sosyal Açıdan Problemler: Sınıfta bireyin çalışma becerilerinin dışında arkadaşlarına vermiş olduğu zararlar ve sınıfın uyumunu bozmaya yönelik davranışlar sosyal problemler kapsamı içinde değerlendirilir. Bu problemler, arkadaşlarına fiziksel olarak zarar verme, sözlü olarak sataşma, gereksiz soru veya açıklamalarla dersin farklı yönlerine kaymasına yol açma, öğretmenle çatışmaya girerek sınıfta olumsuz bir atmosfer oluşturmaktır.

Öğretmenle çatışmaya girme: Özellikle ergenlikle birlikte öğrencilerde en sık görülen problemidir. Çatışmada öğrenci öğretmenle sözlü sataşmalara girebilir. Derste gereksiz sorular sorarak öğretmeni hem zor duruma düşürüp hem de sinirlendirebilir. Böylece fiziksel güç kullanmaya kadar giden büyük problemler yaşanabilir.

Öğrencilerin kendi aralarındaki olumsuz iletişimi: Öğrenciler kendi aralarında konuşarak hem dersin işlenmesini engellerler, hem de sınıfta gürültü çıkmasına neden olurlar.

Derse geç gelme: Öğrencinin derse öğretmenden sonra girmesi hem eğitim faaliyetlerinin engellenmesine hem de dikkatlerin dağılırarak dersin verimsiz geçmesine neden olmaktadır.

Fiziksel Donanım ve Ortama Zarar Verme: Bu tür davranışlar, çocuklarda görülen duygusal problemlerle ilişkili olarak düşünülmelidir. Bu davranışlar içerisinde sert cisimlerle(çakı vb.) sınıfın duvarını yaralama, amaçlı olarak sıraların üzerini çizme, okulun malzemelerini çalma vb. yer alır.

Aydın(2006)'a göre “İstenmeyen davranışların sınıflandırılması genel olarak, davranışın sıklığı, yoğunluğu ile ortama ve öğrencinin gelişim düzeyine uygunluğu gibi değişkenlere göre yapılır. Davranışın sıklığı, ortaya çıkma oranı ile ilişkilidir. Davranışın yoğunluğu ise problemin şiddeti ve derinliği ile orantılıdır(Aydın 2006).

Öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla ilgili olarak geliştirilen bir başka araştırmada, davranışın sıklığı, yoğunluğu, ortama ve öğrencinin gelişim düzeyine uygunluğu gibi değişkenler temel belirleyiciler olarak ifade edilmektedir(Aydın 2003: 153). Bu çerçevede istenmeyen davranışların etki sınırlarını çizerek yapılan bir sınıflama şöylece özetlenebilir:

1. Sorun olmayan kısa dikkatsizlikler; öğretmen ders anlatırken bazı öğrenciler konuşur, bazıları kısa süreli dalgınlıklar yaşarlar, derslerine çalışırken aralarda duraksamalar olabilir.

2. Küçük sorunlar; sınıf kurallarına uymayan davranışlardır. Bu davranışlar çok sık görülmez, yalnız ortaya çıktıklarında sınıf düzenini bozar ve öğrencilerin öğrenmesini engeller. Öğrencinin izin almadan yerinden kalkarak kalemını açması, yerlere çöp atması, derste başka kitaplar okuması vb. davranışlardır.

3. Önemli fakat etkisi ve alanı sınırlanmış sorunlar; bu davranışlar sınıftaki öğrenme ortamını bozan davranışlardır. Ancak bu davranış çok az öğrenci tarafından yapılan davranışlardır. Mesela bir öğrencinin sürekli ders dışı şeylerle uğraşması ya da bir öğrencinin sınıfta arkadaşlarıyla konuşması, ayakta dolaşması , ödevlerini yapmaması vb.

4. Artan ve yayılan sorunlar; önemsiz görülen sorunların giderek sınıftaki ortamı ve düzeni tehdit eder duruma gelmesi, mesela çoğu öğrencinin sınıfta ayakta dolaşması, sınıfta yüksek sesle konuşulması vb.(Celep 2000: 153, Çelik 2003: 172).

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ORTAYA ÇIKMASINA SEBEP OLAN KAYNAKLAR

Sınıf ortamında öğrenciler birçok istenmeyen davranış gösterebilirler. Bu davranışların sebepleri farklı olsa da genelde birbirine benzer davranışlardır. İstenmeyen davranışlar sınıf düzenini bozmakta, sınıftaki öğrencilerin motivasyonlarının düşmesine neden olmaktadır. Oysa ki sınıfta uygun ortam sağlanamazsa öğrenme de gerçekleşmez. Bu uygun ortamın sağlanabilmesi için de çocukların istenmeyen davranışlarının nedenlerinin araştırılıp bulunması gerekmektedir(Balay ve Sağlam:2008). Öğrencilerin istenmeyen davranış sergilemelerinin birçok nedeni vardır. Bunlar ailevi nedenler, çevresel etkenler, öğrencilerin seviyelerinin farklı olması, öğretmenden kaynaklı nedenler vb. sayılabilir.

Sınıf içi etkenler olarak öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenebileceği ve onu aktif kılan yöntemler yerine hep aynı klasik ve bilinen yöntemlerin kullanılması; öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisi, kişiliği, tutumu, duygusal durumu, öğrencilere karşı tutumu; öğrencilerin motivasyonu, yaşantısı, başarıları, sosyal becerileri, gereksinimleri, sınıf kurallarını benimseyebilmeleri; sınıf sayısının az ya da aşırı kalabalık olması, sınıfın fiziksel yapısı, öğrencilerin oturma düzenlerinin uygun olmaması vb. sayılabilir(Kazu 2007).

Kaya(2002)'ya göre sınıfta istenmeyen davranışlar başlıca şu nedenlerden dolayı oluşmaktadır:

Sınıfın fiziksel düzenlenmesi: Sınıfın fiziksel ortamı, ısı, ışık durumu, öğrencilerin oturdukları sıraların düzgün ve temiz olmaması, sınıftaki kitapların ve araç gereçlerin öğrencileri rahatsız etmeyecek şekilde düzenlenmemesi istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Öğrencilere sorumluluk verme: Öğretmen sınıf kurallarını öğrencileriyle beraber belirleyip onlara sorumluluk verirse öğrenciler de kendi belirledikleri kurallara uymak isteyeceklerdir. Bu sayede sınıf içinde neler yapıp neler yapmamaları

gerektiği konusunda yaparak-yaşayarak öğrenirler. Öğretmen öğrencilere bu şekilde sorumluluk vererek neleri yapmamaları gerektiğini gerekçeleriyle öğrenmelerini sağlayarak sınıf içi disiplin sorunlarının da önüne geçmiş olur. Ayrıca her öğrenciye farklı zamanlarda aynı sorumlulukları vererek, bütün öğrencilerin aynı sorumluluğu alması da sağlanabilir. Örneğin; bazı öğrencilerin sınıf panolarını düzenlemesi, bazılarına çöpleri dışarıya atma, bazılarına sınıftaki sıraların düzenlenmesi gibi sorumlulukların verilmesi hem öğretmenin zamanı daha verimli harcaması, hem de sınıfta oluşabilecek sorunların önüne geçilmesi açısından yararlı olacaktır.

Öğretmenin sınıf yönetimi becerisi: Öğretmenin sınıf yönetimiyle ilgili bilgi ve becerisi, sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi açısından çok önemli bir faktördür. Öğretmen sınıfa girmeden önce derse hazırlık yaparak gelmeli, kullanacağı materyalleri, araç ve gereçleri önceden hazırlamalıdır. Öğretmen böylece derse iyi bir hazırlık yaparak sınıfta oluşabilecek istenmeyen davranışların önüne geçebilir.”

Öğretmenin kişiliği öğrencilerin davranışları üzerinde çok önemli bir etkidir. Öğretmenler her gün altı-yedi saat boyunca öğrencilerle iç içedir. Öğrenciler gün boyu öğretmenlerini gözlemleyip onları taklit ederler. Bu yüzden öğretmenin giyim tarzı, konuşması, kendini ifade etmesi, kişiliği çok önemlidir. Eğer öğretmen kişiliğiyle öğrencilere olumlu örnek olursa sınıfta oluşacak istenmeyen davranışların önüne geçmiş olur(Karaaslan 2006).

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ÖNLENMESİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

Kaya(2002)'ya göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışa karşı yaklaşımları üç grupta incelenmektedir. Bunlar; insancı yaklaşım, pazarlık yaklaşımı ve davranışların düzeltilmesi yaklaşımıdır.

İnsancı yaklaşım: Bu yaklaşımın temelinde; insanın yanlış yapmayacağına inanmak ve ona güvenmek vardır. Eğer insan doğru davranmıyorsa bunu düzeltmek için, bunu başkalarının yardımı ile değil, kendi iç dünyasındaki kavrayışıyla doğruya ulaşarak kendisi çözmelidir. Bu yaklaşımda; sınıf ortamında istenmeyen davranışlar ortaya çıktığında, öğretmen şunları yapar:

1-Öğretmen öğrencileri dikkatli bir şekilde dinler,

2-Öğrencilerle düşüncelerini paylaşır,

3- İstenmeyen davranışlarla ilgili kesin tavrını belli eder(Kaya 2002:178)

Pazarlık yaklaşımı: Bu yaklaşımın özünde yaptığının bedelini ödemek anlayışı vardır. Yani öğrenci istenmeyen davranışta bulunursa bunun sorumluluğunu kendisi almak zorundadır. Öğretmen de öğrencilerin davranışlarını düzetmekle yükümlüdür. Sınıfta istenmeyen davranışlarla ilgili kurallar koyarak uymayan öğrencilere kuralları hatırlatmalıdır. Öğrenci böylece kuralları hatırlayarak, istedik davranışta bulunmaya yönelecektir(Kaya 2002:178)

Davranışların düzeltilmesi yaklaşımı: Bu yaklaşımının temelinde sınıfta istenmeyen davranışların değiştirilmesi yatmaktadır. Bu yaklaşımda, davranışların kontrol altına alınması ve buna dayalı olarak ortaya çıkan sonucun önemine dikkat çekilmektedir. İstenmeyen davranışların önlenmesi için farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar; istenmeyen davranışı gözlemlemek, öğrenciye pekiştireç vermek, öğrencilerle önceden anlaşmak, istedik davranışları kabul etmek ve derse devam etmektir(Kaya 2002:178).

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARI ÖNLEMEDE SORUN ÇÖZME STRATEJİLERİ

Ortada bir sorun varsa bunu çözebilmek için, bir problem durumunun tamamen ortadan kaldırılması gerekmektedir(Aydın 2006:154). Sınıf yönetiminde, istenmeyen davranışın önlenmesi için istenen davranışı özendirme ve öğrencinin değerli olduğunu ona hissettirmek gerekmektedir. Böylece öğrenci değerli olduğunu hissederse öğretmenine de saygı duyar ve bu tür davranışlardan kaçınabilir(Taşdan 2007:155). İstenmeyen davranışları önlemek için aşağıdaki teknikler kullanılmaktadır:

Görmezden gelme: Öğrenciler bazı davranışları bazen sadece dikkat çekmek için yaparlar. Örneğin birden ayağa kalkıp dolaşma, sırada ses çıkarma vb.gibi. Eğer öğretmen bu davranışı görmezden gelirse, davranış bir süre sıklaşır sonra sönmeye başlar(Taşdan 2007:155).

Bazen öğrenciler bazı istenmeyen davranışları sınıf düzenini bozmak için değil, yalnızca öğretmenin dikkatini çekmek için yaparlar. Bu durumda öğretmen yalnızca istenilen davranışı gösteren öğrencilerle ilgilenirse istenmeyen davranışların önlenmesi yolunda bir adım atabilir. (Kaya 2002:185). Aydın(2006)'a göre görmezden gelmek, hatalı davranışın farkında olduğunu karşı tarafa uygun bir iletişim diliyle anlatabilme yeteneğidir. Görmezden gelinecek davranışların ortak özelliği, doğal olarak yapılması ve dikkatsizlik sonucu ortaya çıkmalarıdır(Aydın 2006:159).

Öğretmen davranışların niteliğine göre önleme yöntemleri geliştirebilir. Fakat bütün olumsuz davranışlara müdahale etmemelidir. Böyle bir durum öğrenciler açısından daha zarar verici ve olumsuz davranışı artırıcı olabilir. Özellikle dikkat çekmek için yapılan davranışlara sürekli müdahaleden kaçınılmalıdır. Bu tür davranışları görmezden gelmek ortadan kaldırmak açısından en iyi yöntemdir. Bazen bu davranışları yapan öğrencileri grubun önünde rencide etmek dikkatlerin davranışa çekilmesi açısından önemlidir(Öztürk 2005:191).

Sorun davranış, başka önemli davranışlara yol açmıyorsa ve öğrenci farkında olmadan yapmışsa görmezlikten gelinebilir. Çünkü davranış kasıtlı olarak yapılmamıştır. Bu tür davranışlar anlık olarak gelişir ve büyük çaplı sorunlar yaratmazlar. Burada önemli olan nokta problem davranışın görmezden gelinerek sönmesini sağlamaktır(Kıran 2005:298).

Görmezden gelmek, bazı sorunların görülmesinden ve irdelenmesinden daha iyidir. Sorun çok önemli değilse, hemen olup bitiyorsa, bu yol, soruna gereğinden fazla önem verilip abartılmasını önler, onu söndürür. Öğretmen hangi davranışın görmezden gelineceğini belirleyebilmek için ipuçlarına bakmalıdır. Sorun davranışlara yol açmayan, uğraşıldığında ilgi çekilerek yinelenen küçük sorunlar görmezden gelinmelidir(Başar 2006:165).

Görmezden gelmenin faydalarından bir tanesi istenmeyen davranışı yapan öğrencinin diğer öğrenciler karşısında zor duruma düşmemesidir. Birey yaptığı davranışın yanlış olduğunu anlasa bile arkadaşlarının önünde zor duruma düştüğünde kendisini savunmak için uğraşır ve kızarak yanlış davranışı sürdürmeye devam edebilir. Bu yüzden yapılan istenmeyen davranışın zararı çok büyük değilse görmezden gelmek her zaman doğru bir davranıştır (Öztürk 2005:189).

Doğru davranışı gösterme: Doğru davranışı gösterme yaklaşımında öğrenci istenmeyen davranışı devam ettirdiğinde öğretmen sözlü uyarıdan önce öğrencinin yanına gider ve davranışın doğrusunu ona gösterir. Örneğin defterini karalayan öğrencinin yanına gider ve kalemini alıp sıranın üzerine koyar(Taşdan 2007:155). Örneğin; öğretmen elinde dersle ilgisi olmayan kitap yada gazete okuyan öğrencinin yanına gelerek elindeki kitabı alır ve masanın içerisine koyar. Başka bir örnekte ise, öğretmen, masasının üzerini karalayan bir öğrencinin yanına gelip elindeki kalemi alıp masanın üzerine koyar. Böylece, öğretmen davranışlarıyla öğrenciye neyi yapıp neyi yapmaması gerektiğini göstermiş olur(Kaya,2002,185).

Öğrenci ile konuşmak: Eğer öğretmenle öğrenci arasında göz teması, işaret dili gibi dolaylı yollardan sorunu çözme girişimleri sonuç vermezse, öğretmenin sorunu konuşarak çözmesi gerekir. Öğretmenin sorunu konuşmasının amacı, öğrenci diğer yöntemlerle yaptığının yanlış olduğunu anlamazsa, bu anlayışa ulaşmasını ve bu yolla davranışın düzelmesini sağlamaktır (Başar 2005:170).

Bununla birlikte öğretmenin öğrencilerle iletişim kuramaması istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına kaynaklık eder. Öğrencinin sınıftaki görevi sadece sınıfta konuşmadan sessizce oturmak ve öğretmenini dikkatle dinlemek olmamalıdır. Öğrencilerin hiç konuşmadığı, sadece öğretmenin aktif olduğu sınıflarda öğrenci içine kapanır, motivasyonu düşer, kendine güveni azalır sonuçta da sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışların görülme sıklığı artar (Öztürk 2005:179).

Göz teması kurmak: İstenmeyen davranışı ortadan kaldırmanın en etkili yollarından birisi de davranışı yapan bireyle göz teması kurmaktır. Göz teması kurmak, sadece öğrencinin gözüne bakmak değil, bu göz iletişimini bir süre devam ettirmek, aynı zamanda bu davranıştan rahatsız olduğunu belirterek, hemen davranışın sona erdirilmesi gerektiğini belirtmektir. Öğretmen yüz ifadesiyle de bu durumu desteklemelidir(Öztürk 2005:193).

Öğrenciyle göz göze gelmek, mimiklerle ona uyarı göndermek, ona yaklaşmak ya da dokunmak, etkinliğe aniden ara vermek gibi yollarla öğrenci ne anlatılmak istendiğini anlayıp, istenmeyen davranışa son verebilir. Yalnız çok büyük sorunlar yaratmayacak davranışlar görmezden gelinebilir. Ancak öğretmen davranışın farkında olduğunu belli etmelidir(Taşdan 2007:155-156). Öğretmenin istenmeyen davranışta bulunan öğrenci ile göz teması sağlayarak öğrencinin yaptığı davranışın farkında olduğunu ve bu davranışı onaylamadığını göstermesidir (Kaya 2002:183).

Genel sözlü uyarı: Öğretmenin uyguladığı yöntemler istenmeyen davranışı önlemede yetersiz kalırsa yeni yöntemler uygulaması gerekebilir. Bu da sözsüz ya da sözel uyarı şeklinde olur(Taşdan 2007:155). Öğretmen istenmeyen davranışla karşılaştığında bu davranışı yapan öğrenciyle birebir iletişim kurmaktan çok sözlü

uyarıda bulunarak duruma müdahale edebilir. Örneğin;”Sağdakiler nasılsınız? Durumlar nasıl?” Gibi, sınıfın tümüne istenmeyen davranışı onaylamadığını söyleyebilmelidir.

İstenmeyen davranışa karşı öğretmen hemen gereken tepkiyi vermelidir. Aksi halde öğrenci yanlış davranışı yapmaya devam eder. Öğrenci de öğretmenin bu duruma göz yumduğunu düşünerek davranışı sürdürme konusunda cesaret bulur. Yanlış davranışı öğretmenin fark ettiği an beklemeden uyarma eylemine geçmesi, davranıştan haberli olduğunu gösterir. Böylece öğretmen çıkabilecek yanlış davranışlara karşı önlem almış olur (Başar 2006:166).

Kılbaş(2003)’e göre genel sözlü uyarı, “İstenmeyen davranışta bulunan öğrenciye yönelik sözlü ya da eylemlerle doğrudan davranışı değil de, daha genel ve öğrenciyi yeniden dikkatini yoğunlaştıracak biçimde uyarmaktır”. Bunun için öğretmen sesini alçaltıp yükselterek, kısa kısa uyarma yöntemleri kullanılabilir. Böylelikle oluşan zaman kaybını da önlemiş olur. Bu yöntemler de davranışın önlenmesi açısından etkili bir yoldur (Kılbaş 2003:206). Uygulanan diğer yöntemler işe yaramıyorsa istenmeyen davranışı durdurmak için , gereken diğer bir yöntem sözel olarak uyarıdır. Öztürk(2005)’ e göre sözel olarak uyarı çeşitli formlarda sunulabilir:

Soru sorma: Öğrenciye soru sorma ve sorulan sorulara cevap isteme öğrencinin dikkatini derse yoğunlaştırmanın en iyi yollarındandır. Bu yöntem, öğrenciyi direkt olarak derse odaklayan bir yöntemdir.

İsmiyle uyarı: Öğrenciler bazen öğretmenin sınıf içerisinde bir faaliyet yaptırırken sınıfta dolaştığında veya başka öğrencilerle ilgilendiğinde öğretmenin kendilerini görmediğini düşünerek istenmeyen davranışlarda bulunabilirler. Öğretmen böyle bir durumda sınıfta bulunduğu konumu değiştirmeden öğrencilere “Ne yaptığınızı görüyorum, şu anda istenmeyen davranışta bulunuyorsunuz, lütfen bu davranışa son verin” şeklinde uyarılarla istenmeyen davranışı önlemeye çalışmalıdır.

Kuralları hatırlatma: Öğrencilerin sınıfta ve okulda uymaları gereken kurallar eğitim-öğretim döneminin başında belirlenmiştir. Bu kuralların öğrencilere sürekli hatırlatılması gerekmektedir. Böylece hem öğrencilerin sorun davranış göstermeleri engellenmiş olur hem de kuralları hatırlayarak davranışlarını nasıl yönlendirmeleri gerektiğini belirlerler”

Dikkat çekmek: Bazı durumlarda uyarıların doğrudan etki etmediği görülebilir. Dikkat çekmek, istenmeyen davranıştan sonra verilen uyarının ötesinde, sonucunda ceza verilebilen davranış bozuklukları için uygulanır. Dikkat çekmenin başarılı bir biçimde uygulanabilmesi için, sorunların kişiye indirgenmemesi, sınıftaki bütün öğrencilerin görüş birliği içinde olması, hem öğrencilerin uyumlu davranışlar göstermelerini sağlamak, hem de çıkabilecek sorunlara karşı önlem almak açısından yararlıdır(Aydın 2006:161).

Ceza: Ceza; öğretmenin, öğrenci istenmeyen davranış yaptığı zaman, buna karşılık onu hoşuna giden bir şeyden alıkoyması, ya da istemediği bir şeyi ona yaptırmasıdır. Örneğin; istenmeyen davranışta bulunan öğrenciye sınıfta oturma, ya da defterine birkaç sayfa yazı ödevi verilmesi öğrencinin hoşuna gitmeyen işlerdendir. Kabul etsek de etmesek de, öğretmenlerin sınıfı yönetirken ceza yöntemine başvurdukları bir gerçektir. Öğretmenlerin çoğu, görevlerine başladıklarında cezaya tümüyle karşıdırlar. Öğretmenlerimizin çoğunluğu cezaya karşı olduklarını, fakat sınıf kontrolünü sağlamak için ceza yöntemine başvurmak durumunda kaldıklarını belirtmişlerdir(Kaya 2002:190).

Fiziksel müdahale: Öğrencinin istenmeyen davranışta bulunduğu sınıftan atılması fiziksel müdahaleye bir örnektir. Yalnız öğrenciye kaba kuvvet kullanmak hem hoş olmayan hem de çok kötü bir davranıştır. Bu durum çok kötü bir örnektir. Bu tür uygulamalar, hem onur kırıcı, hem öğrencinin gelişimine zarar verici, hem de istenmeyen davranışı arttırıcı nitelikteki uygulamalardır(Durukan 2005).

Okul disiplin kurallarına başvurma: Eğer istenmeyen davranış çok rahatsız edici bir hal aldıysa ve uygulanan diğer stratejiler çözüm vermiyorsa, bu durumda

başvurulacak en son çare okul yönetimidir. Durumdan okul yönetimini haberdar etmek ve okul disiplin kurallarının işleve konulmasını sağlamaktır. Eğer başvurulacak tek çare buysa, gereken neyse o yapılmalıdır(Öztürk 2005:198).

Okul yönetimi öğretim yılı başında uyulacak kuralları belirler ve bununla ilgili açıklamaları yapar. Öğretmenler ise sınıflarına girdiklerinde bu kuralları öğrencilerine açıklarlar. Eğer kurallar açıklanıp uygulandıktan sonra da istenmeyen davranışlar önlenemezse, disiplin kuralları devreye girer. Davranış devam ederse, disiplin yönetmeliğine göre işlem yapılır(Taşdan 2007:156).

Aniden durma: Öğretmen sınıfta sürekli bir yerde durmamalı ve gezmelidir(Güçlü 2001:147). Gezerken aniden durmak ya da hareketini durdurmak öğrencilerin dikkatini öğretmene çekecektir. Hatta öğretmen, bu durumu devam ettirip birkaç saniye sessiz kalarak takviye ederse öğrenciler istenmeyen davranışta bulunmak yerine dikkatlerini tamamen öğretmene vereceklerdir(Öztürk 2002:178).

Sınıf ortamında öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesini engellemenin en iyi yolu, bireyin öğrenmeye olan istek ve motivasyonunu arttırmaktır. Burada öğretmenin öğretim tarzı, kullandığı yöntem ve teknikler, iyi bir sunum yapabilmesi, sınıf yönetimi becerisi önemli olmaktadır. Eğer öğretmen bu özelliklere sahip değilse, öğrenci derse odaklanamayacak ve bir süre sonra sıkılmaya başlayacaktır. Bu durum da sınıf içerisinde sıkılmaya başlayan öğrencinin istenmeyen davranışlar göstermesine neden olacaktır(Öztürk 2004:141-142).

KONUyla İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Demir Şad(2007), “Akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen ilköğretim 2. Kademe öğrencilerinin öz saygı, sosyal beceri, davranış problemleri ve okul başarılarının karşılaştırılması” konulu araştırmasında akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen 6. ,7. ve 8.sınıf öğrencilerinin öz saygı, sosyal beceri, davranış problemleri ve okul akademik başarılarının farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya akranları tarafından reddedilen 129 reddedilen, 113 kabul edilen ve 283 ortalama olmak üzere toplam 525 öğrenci katılmıştır. Ortalama grup araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen öğrencilerin Özsaygı ölçeğinin Genel Özsaygı, Sosyal Özsaygı, Ev-Aile Özsaygısı ve Okul- Akademik Özsaygı alt boyutlarında kabul edilen öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Aynı zamanda akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Olumlu Sosyal Beceriler alt boyutunda kabul edilen öğrenciler lehine, Olumsuz Sosyal Beceriler alt boyutunda reddedilen öğrenciler aleyhine anlamlı farklılık bulunmuştur. Okul akademik başarıları açısından kabul edilen öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen öğrencilerin öğretmen değerlendirmeleri sonucunda Problem Davranış Kontrol Listesinin Davranım Bozuklukları, Kaygı/içe Kapanma-Dikkat Problemleri ve Toplumsallaşmış Saldırganlık alt boyutlarında reddedilen öğrencilerin kabul edilen öğrencilere göre daha fazla problem davranış sergiledikleri bulunmuştur. Araştırma bulgularından elde edilen veriler akranları tarafından reddedilen öğrencilerin özsaygı ve sosyal beceri düzeylerinin, okul-akademik başarılarının kabul edilen öğrencilere göre daha düşük olduğunu, öğretmen değerlendirmeleri sonucunda reddedilen öğrencilerin kabul edilen öğrencilere göre daha fazla davranış problemi sergilediklerini gösterme.

Gökdoğan(2007), “Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmi ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelemesi” konulu çalışmasında 2006-2007 eğitim- öğretim yılında Kayseri İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde resmi ilköğretim okullarında ve özel ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin istenmeyen davranışlarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Her iki okul türünde toplam 245 sınıf öğretmenine anket uygulanmıştır. Bu öğretmenlerin 79’u özel ilköğretim okullarında, 166’sı resmi ilköğretim okullarında görevlidir.

Araştırmanın sonucunda; Öğrencinin istenmeyen davranışlarının gözlenme sıklığına göre hem resmi okullarda hem de özel okullarda belirgin bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Gözlenme sıklığına göre en fazla karşılaşılan davranışlar “Arkadaşlarını sürekli şikâyet etme”, izin almadan konuşma”, “Planlı ve düzenli çalışmama”, “Ders dinlememe”, “Derste başka şeylerle uğraşma”, “Arkadaşlarıyla kavga etme” olarak karşımıza çıkmaktadır. En az gözlenen davranışlar açısından da benzerlik bulunmaktadır. Bu davranışlar ise “Kopya çekme, çektirme”, “Ders esnasında bir şeyler yiyip içme”, “Derse geç gelme”, “Öğretmenine saygı göstermeme”, “Arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanma”, “Arkadaşlarını aşağılama ve dışlama” olarak tespit edilmektedir Gözlenme sıklığını etkileyen değişkenler olarak düşünülen sınıf yönetimi dersi alıp almama ve cinsiyet, davranışın gözlenme sıklığını etkilemede anlamlı bir fark oluşturmadığı ortaya çıkmaktadır.

Kahraman (2006)’ın Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve giderilmesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri konulu araştırmasını 2005-2006 eğitim- öğretim yılında Edirne ili merkez, Havsa ve Uzunköprü ilçelerinde bulunan ilköğretim okulları oluşturmaktadır.

Araştırmada İlköğretim Okullarında sınıf-içi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve giderilmesine ilişkin “Sınıf Öğretmeni” ve “Öğrenci” görüşlerinin analizini yaparak yorumlamak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için uygulana anket ile elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Karaaslan (2006), “İlköğretim Okulları Yöneticilerinin ve Öğrencilerinin Öğretmenlerde Gözlemledikleri İstenmeyen Davranışlar” isimli araştırmasını tarama modeline dayalı olarak yürütmüştür. Araştırmasında 2005-2006 yılında Ankara İli, Beypazarı İlçesinde bulunan 16 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 32 yönetici ile bu okulların 6. ,7. 8. Sınıflarına devam eden 2099 öğrenci ile çalışmıştır.

Araştırmanın sonucunda; öğrenci görüşlerine göre, öğretmenler istenmeyen davranışları hemen hemen hiç göstermemektedirler. Öğrenciler göre öğretmenlerin en çok yaptığı istenmeyen davranışlar şöyledir; Öğretmenin , “dersleri sürekli kendisinin anlatması, dersleri işlerken bilgisayar, tepegöz, teyp ve resimler gibi görsel işitsel araçlardan yararlanmaması ve dersleri işlerken fıkra, hikaye, anı vb. etkinlikleri kullanmamasıdır.

Yönetici görüşlerine göre ise öğretmenler istenmeyen davranışları çok az göstermektedirler. Öğretmenlerin en çok gösterdikleri istenmeyen davranışlar sırasıyla; “ tebliğler dergisinin kendisiyle ilgili bölümlerine ilgisiz kalması”, “öğretim etkinliklerinde gezi, gözlem, inceleme ve deneylere sınırlı düzeyde yer vermesi”, “nöbetlerini kurallara uygun olmayan şekilde tutması” dır.

Mursal (2005), “İlköğretim 1. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” isimli araştırmasında ,2004-2005 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçedeki tüm ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve 5. sınıf öğrencileriyle çalışmıştır.Bolu ilinde merkeze bağlı 16 ilköğretim okulunda görev yapan 286 sınıf öğretmeni bulunmakta ve 1867 beşinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır.

Araştırmanın sonucunda; Öğretmenler ankette yer alan sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin;

- Öğrencisiyle alay etmesinin,
- Öğrencilerini birbiriyle kıyaslamasının,
- Sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranmasının,
- Öğrencileri arasında ayırım yapmasının,
- Öğrencilerine karşı kaba davranmasının,
- Öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesinin,
- Disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesinin,
- İletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının,
- Derse yeterince hazırlanmamasının,
- Yeniliklere açık olmamasının,
- Öğrencilerine ilgi göstermemesinin,
- Kurallar ve sınırlar koymamasının,
- Enerjik ve canlı olmamasının,
- Öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının,
- Öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının,

- Özgüveninin olmamasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğunu düşünmektedirler.

Öğrenciler ise ankette yer alan sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin;

- Öğrencileri birbiri ile kıyaslaması,
- Disiplini bozan davranışları ceza ile kontrol etmeye çalışması,
- Derse yeterince hazırlanmaması,
- Yeniliklere açık olmaması,
- Öğrencilerine ilgi göstermemesi,
- Kurallar ve sınırlar koymaması,
- Öğrencileri yeterli şekilde tanımaması,
- Öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmaması,
- Özgüvenlerinin olmaması gibi olumsuz davranışlarının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olup olmaması konusunda “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir.

Sadık(2000), “İlköğretim 1. Aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar” konulu araştırmasında ilköğretim 1.Aşama(1-5.sınıf) sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri davranışları belirlemeyi amaçlamıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin sınıf içindeki problem davranışlarının birinci nedeninin aile olduğu konusunda öğretmenler önemli ölçüde(%82.6) hemfikirdirler. Çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi, kalabalık sınıflar, çocuğun gelişim özellikleri ve sınıf tekrarı gibi faktörler problem davranışlara neden olan diğer faktörler olarak belirtilmiştir.

Eğitim programları ve medya faktörleri ile ilgili olarak öğretmenler “kısmen” problem davranışa neden olabileceği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenin tutum ve davranışları, öğretim yöntemleri, sınıfın fiziksel özellikleri ve sınıf kurallarının belirsizliği gibi faktörler genel olarak öğretmenler tarafından sınıf içindeki problem davranışlara neden olan faktörler olarak nitelendirilmemiştir.

Sadık(2006)'ın, öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edebilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve Güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi konulu araştırmasında belirlediği ilköğretim okulu, şehrin dış taraflarında alt ekonomik düzeyde bir okuldur. Bu araştırmanın iki temel amacı vardır. Birinci temel amaç, öğretmen, öğrenci ve velilerin, ilköğretim 4 ve 5. sınıflarda, hangi davranışları niçin istenmeyen olarak tanımladığını; aile ve sınıf içinde bu davranışlarla nasıl baş edildiğini ve bu süreçte öğretmen-öğrenci ve velilerin birbirlerinden ne tür beklentileri olduğunu belirlemektir. Araştırmanın ikinci temel amacı, Güvengen (Atılğan) Disiplin Modelini temel alarak uygulanan eğitimin öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerine nasıl bir etkisinin olduğunu incelemektir.

Araştırmada; Hangi davranışların istenmeyen davranış olduğu konusunda katılımcılar arasında yüksek oranda bir fikir birliği olmuştur. Öğrencilerin tanımladığı 41 istenmeyen davranış kategorisinin ortalama %90.0' ı öğretmenler ve ortalama %99.5 gibi bir oranla tamamı veliler tarafından problem davranış olarak tanımlanmıştır. Öğretmen, öğrenci ve velilerin benzer tutum sergileyerek, problem

olarak tanımladığı davranışlar çoğunlukla toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlardır.

Yıldız (2006)'ın yaptığı “Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri” adlı araştırmada, 2005-2006 eğitim- öğretim yılı içerisinde Sakarya ili sınırları içerisinde yer alan ilköğretim okullarında görev yapan 5. Sınıf öğretmenleri ve 5. Sınıf öğrencileri örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmada, 10 öğretmen ve 10 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda; Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğretmenlerin mezun oldukları okul ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında genelde bir farklılık yoktur. Sadece “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışıyla baş etmede ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında genelde bir farklılık yoktur.

Yüksel(2005)'in , “ İlköğretim 1. Kademe 1. ,2. ,3. Sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri” isimli araştırmasının evrenini 2003-2004 eğitim- öğretim yılında Afyon merkez ilçeye bağlı 41 ilköğretim okulunda görev yapan 94 birinci sınıf , 89 ikinci sınıf ve 87 üçüncü sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 270 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırma ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmenlerin belirlediği istenmeyen öğrenci davranışlarının başında “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak”, “Bir yerde uzun süreli oturamamak” ve “Derste sıraların arasında dolaşmak” davranışları gelmektedir. Bunun yanında “Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak”, “Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak”, “Kavga etmek” ve “Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” gibi davranışlar da öğretmenlerin en çok şikayet ettiği davranışlardır. En fazla görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının bile sınıfın % 12-13’ünde görüldüğü, dolayısıyla araştırma yapılan İlköğretim Okullarındaki öğrencilerin % 90’ında rahatsız edici bir davranış görülmediği ortaya çıkmıştır. En çok görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının (Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak, Bir yerde uzun süreli oturamamak) öğrencilerin % 10-19 aralığında görüldüğü; diğer tüm istenmeyen öğrenci davranışlarının % 1-9 aralığında görüldüğü tespit edilmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede genellikle öğrenciyi uygun bir dille uyarma, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme ve öğrenci ile dersten sonra konuşma (bazen de öğrencinin ailesine haber verme) yolları tercih edilmiştir. Görmezden gelme, öğrenciye bağırma, öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma gibi yollar öncelikle tercih edilmemiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın modeli

Araştırma, okullarda karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri ve çözümüne ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin neler olduğunu saptamayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; Gözlem ve ölçmeye dayalı, tekrarlanabilen, objektif, insan ve grup davranışlarının “Niçin” ini anlamaya yönelik araştırma yöntemidir(Batı,2004). İnsan davranışına ilişkin olguları araştırırken daha önceden kararlaştırılmış sınırlayıcı yöntemler yerine, insan davranışının doğasına uygun nitel yöntemlerin kullanılmasının daha uygun olacağı ortaya çıkmaktadır(Yıldırım ve Şimşek,2000:80-81). Alt problemlerin geçerliliği için uzman görüşü alındı. Nitel araştırmanın temel özellikleri geçerlilik açısından önemli avantajlar ortaya koymakta ve araştırmacıya önemli stratejiler sunmaktadır. Nitel araştırmada araştırmanın esnek olması ilkesi geçerlilik konusunda önemli bir araştırmadır(Yıldırım ve Şimşek,2000:80-81). Araştırmanın güvenilirliği açısından iki farklı kodlama yapıtı ve ortak görüşler alındı. Güvenirlilik araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemlidir. Araştırmacının alacağı bazı önlemler ile bu güçlükler önlenebilir(Yıldırım ve Şimşek,2000:80-81).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili sınırları içerisinde yer alan iki ilçeye(Şahinbey, Şehitkamil) bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan 32 öğretmen ve 31 veli oluşturmaktadır. Araştırmada,

Gaziantep ili merkezindeki okullardan 3 okul, 32 öğretmen, 31 veli rastgele seçilmiştir. Araştırmada seçilen okullar sosyo-ekonomik ve kültürel açılardan birbirinden farklılık göstermektedir.

TABLO1: Tezi Oluşturan İlköğretim Okulları, Öğretmen ve Velileri

İLKÖĞRETİM OKULLARI	GÖRÜŞMECİLER		TOPLAM
	ÖĞRETMENLER	VELİLER	
A OKULU	10	10	20
B OKULU	12	11	23
C OKULU	10	10	20

TABLO2: A, B ve C okulu öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki deneyim, mezun olunan alan ve yaşları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

CİNSİYET	ERKEK: A1,A2,A3,A4,A7 ,A10 ERKEK: B1,B3,B8,B11,B12 ERKEK: C1, C5,C6	KADIN:A5,A6,A8,A9 KADIN:B2,B4,B5,B6,B7,B9,B10 KADIN:C2,C3,C4,A7,C8,C9,C10
MESLEKTEKİ DENEYİM	A1: 10 YIL A3:11 YIL A5: 15 YIL A7: 14 YIL A9: 11 YIL A2: 11 YIL A4: 8 YIL A6: 15 YIL A8: 11 YIL A10:5 YIL B1: 1 YIL B3:13 YIL B5: 1 YIL B7: 4 YIL B9: 5 YIL B11:6 YIL B2: 5 YIL B4: 6 YIL B6:2 YIL B8: 4 YIL B10:8 YIL B12:7 YIL C1: 8 YIL C3:8 YIL C5: 6 YIL C7: 1 YIL C9: 13 YIL C2: 6 YIL C4: 17 YIL C6: 14 YIL C8: 11 YIL C10:5 YIL	
MEZUN OLDUĞU ALAN	A1: SINIF A3:SINIF A5:SINIF A7: BEDEN EĞİTİMİ A9: FEN VE TEK. A2: SOSYAL A4: İNGİLİZCE A6: DENETİCİ A8:FEN VE TEK. A10:SINIF B1: BİLGİSAYAR B3:EĞİTİM FAK. B5:SINIF B7: SINIF B9: SINIF B2: EĞİTİM FAK. B4: SINIF B6: SINIF B8:TÜRK DİLİ B10:EĞİTİM FAK. B11:SINIF B12:SINIF C1: SINIF C3:SINIF C5:TÜRKÇE C7: SINIF C9: SINIF C2: OKUL ÖNCESİ C4: SINIF C6: SINIF C8:SINIF C10:BEDEN EĞT.	

YAŞ	A1: 33	A3:34	A5: 39	A7: 40	A9:33	A2: 34	A4: 37	A6: 34
	A8: 28	A10:27						
	B1: 24	B3:37	B5: 24	B7: -	B9:26	B11:31	B2: 28	B4: 26
	24	B8: 30	B10:26	B12:31				B6:
	C1: 31	C3:33	C5: 30	C7: 22	C9:34	C2: 31	C4: 38	C6: 34
	33	C10:31						C8:

Üç okulda öğretmenlerin 14'ü erkek, 18'i kadındır. Mesleki deneyim açısından A okulunda öğretmenlerin kıdemleri 5-15 yıl arasında, B okulunda 1-12 yıl arasında, C okulunda 1-17 yıl arasında değişmektedir. Öğretmenlerin alanlarına baktığımızda üç okulda toplam 17 tane Sınıf öğretmeni, 1 tane İngilizce öğretmeni, 2 tane Beden Eğitimi öğretmeni, 2 tane Türkçe öğretmeni, 1 tane Bilgisayar öğretmeni, 1 tane Sosyal Bilgiler öğretmeni, 1 tane Okul Öncesi öğretmeni, 1 tane Fen ve Teknoloji öğretmeni, 3 tane Eğitim Fakültesi mezunu bulunmaktadır. Öğretmenlerin yaş aralığı ise A okulunda 27 ile 39, B okulunda 24 ile 37, C okulunda 22 ile 38 arasında değişmektedir.

TABLO3: A, B ve C okulu velilerinin cinsiyet ve yaş, çocuk sayısı, ortalama aylık gelir, eğitim durumu ve hangi mesleğe sahip oldukları yukarıdaki tabloda verilmiştir.

CİNSİYET VE YAŞ	<p>KADIN: A1b:43 ,A2b:50 ,A3b:33 ,A4b:20 ,A5b: 35 ,A6b:34 ,A7b:35 ERKEK:A8b:40 , A9b:37 , A10b:34</p> <p>KADIN: B1c: 38, B2c: 35 ,B3c: 35 ,B4c: 35 ,B5c: 38 ,B6c: 32, B7c: 28,B8c: 27 ERKEK:B9c:30 ,B10c: 28 ,B11c: 36</p> <p>KADIN: C1d: 28 ,C2d: 32 ,C3d:30 ,C4d: 35 ,C5d: 30 ,C6d: 27 ,C7d: 40 ,C8d: 34 ,C9d: 30 ,C10d: 35 ERKEK: C11d:38</p>
ÇOCUK SAYISI	<p>A1b: 2 A3b: 5 A5b: 5 A7b: 3 A9b: 2 A2b: 5 A4b: 0 A6b: 2 A8b: 2 A10b:2</p> <p>B1c:2 B3c: 3 B5c:3 B7c: 3 B9c: B2c:3 B4c: 3 B6c:4 B8c: 2 B10c:</p> <p>C1d: 2 C3d: 2 C5d: 3 C7d: 4 C9d: 3 C11d: 3 C2d: 3 C4d: 3 C6d: 3 C8d: 3 C10d: 2</p>
ORTALAMA AYLIK GELİR	<p>A1b: 4000 TL A3b: 700TL A5b: 1.200TL A7b: 950TL A9b: Yok A2b: Yok A4b: 500TL A6b: Yok A8B:2000TL A10b:Asgari ücret</p> <p>B1c: B3c: B5c: B7c: B9c:2TL B11c:4TL B2c: B4c: B6c: B8c: B10c:3TL</p> <p>C1d: YOK C3d:YOK C5d:Asgari ücret C7d:Asgariücret C9d:1.000TL C2d: 1000TL C4d:Asgari ücret C6d:1.500TL C8d:1.000TL C10d:YOK C11d:800-900TL</p>
EĞİTİM DURUMU	<p>A1b: Lisans A3B:İlkokul A5B:İlkokul A7b:İlkokul mezunu A9b:İlköğretim A2b: İlkokul A4B:Lise mezunu A6B: Ortaokul A8B:Lisans A10B:İlkokul</p> <p>B1c:Orta terk B3c:İlkokul B5c:İlkokul B7c:İlkokul B9c:Ortaokul B2c: Orta terk B4c:Lise B6c:İlkokul terk B8c:Lise terk B10c:İlk okul B11c:Lise</p> <p>C1d: İlkokul C3d:İlkokul C5d:İlköğretim C7d:İlköğretim C9d:İlkokul C2d: Lise C4d:Lise C6d:İlkokul C8d:Ortaokul C10d:Ortaokul C11d:Lise</p>

MESLEK	A1b: Öğretmen Mobilyacı A8b:Mühendis	A3b: Ev Hanımı A2b: Ev Hanımı A10b: İşçi	A5b:Ev Hanım A4b: Öğrenci	A7b: Ev Hanımı A6b:Yok	A9b:
	B1c: Ev hanımı B9c:İnşaat işçisi B8c:Ev hanımı	B3c:Ev hanımı B2c: Ev hanımı B10c:Ev hanımı	B5c:Ev hanımı B4c:Ev hanımı B11c:Memur	B7c: Ev hanımı B6c:Ev hanımı	
	C1d: Ev hanımı C9d:Ev hanımı C8d:Ev hanımı	C3d:Ev hanımı C2d: Ev hanımı C10d:Ev hanımı	C5d:Ev hanımı C4d:Ev hanımı	C7d: Ev hanımı C6d:Ev hanımı	

Üç okulda velilerin 25'i kadın, 7'si erkek tir. Velilerin yaş aralığı A okulunda 20 ile 50 arasında, B okulunda 27 ile 38 arasında, C okulunda 27 ile 40 arasında değişmektedir. Çocuk sayısı A okulunda 2 ile 5, B okulunda 2 ile 4, C okulunda 2 ile 4 arasındadır. Ortalama gelir A okulundaki velilerde 500 ile 4000 arasındadır. B okulunda üç velinin geliri günlük 2 ile 4 TL arasında değişmektedir. Sekiz veli ise gelirinin ne kadar olduğunu belirtmemiştir. C okulunda ise 500 ile 1000TL arasındadır. Velilerin eğitim durumuna baktığımızda 15'i ilkokul, 6'sı lise mezunu, 2'si lisans mezunu, 1' ise ilkokulu yarıda bırakmıştır. Son olarak ise velilerin mesleklerine baktığımızda, 1'i öğretmen, 1'i mühendis, 22'si ev hanımı, 1'i mobilyacı, 2'si işçi, 1'i memur, 1'i daha okumaktadır. Velilerin 1 tanesi de mesleğini belirtmemiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmen ve veli görüşme formları kullanılmıştır. Öğretmen ve veli görüşme formlarının görüşmeye katılan bireylerce doldurulması sağlanarak, araştırmanın alt problemlerine ilişkin, öğretmen ve veli görüşlerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma verileri 2013 yılı Nisan-Mayıs ayları içerisinde yaklaşık iki aylık bir dönemde toplanmıştır. Araştırma kapsamında yer alan toplam üç okuldan veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Okullar sosyo-ekonomik açıdan farklılık göstermektedir. Araştırma dahilindeki okul, öğretmen ve veli isimleri araştırmanın etiği açısından kodlanmıştır. Okullar büyük harflerle A, B, C, öğretmenler büyük harflere rakamlar verilerek A1, B1, C1 şeklinde, veliler ise okul kodlarına uygun olarak A1b, B1c, C1d şeklinde kodlanmıştır.

Görüşme yapılan kişilerin hepsine sorular sıra ile sorulmuştur. Görüşmecilerin verdikleri cevaplarda herhangi bir sınırlama yapılmamıştır. Böylece öğretmenlerin ve velilerin konu ile ilgili olarak önemli gördükleri düşüncelerini açıklamalarına olanak sağlanmıştır.

Anketlerde yer alan sorulara öğretmen ve velilerin rahat ve doğru bir şekilde cevap vermeleri için açıklama yapılmış, öğretmen ve velilere, verilerin gizli tutulacağı, isimlerinin açıklanmayacağı ve verilerin yüksek lisans tezi için kullanılacağı belirtilmiştir. Böylece araştırmacı ve görüşmeciler arasında bir güven ortamı oluşturulmuştur.

3.4. Verilerin analizi

Araştırmada toplanacak veriler, içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemlerinden görüşme formu yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen ve velilere iki ayrı form dağıtılmıştır. Formlar 5 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde, birbirine benzeyen veriler, temalar, kavramlar bir araya getirilmiş okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlanmıştır. Araştırmada benzer kavramlar belirlenerek tablolaştırılmıştır. Öğretmen ve velilere kodlamalar verilmiştir. Bu kodlar kavramlarla birlikte eşleştirilerek tablolaştırılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; ilköğretim okullarında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların önlenmesine yönelik görüş ve öneriler kapsamında, üç okulda yer alan öğretmenler ve öğrenci velilerine dağıtılan formlardan elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar alt problemlere göre sunulmuştur.

ÖĞRETMENLERE VE VELİLERE DAĞITILAN FORMLARDAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR:

Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

“Öğrencilerde görülen hangi davranışlar istenmeyen davranış olarak nitelendirilir?” alt problemine ilişkin öğretmenler tarafından doldurulan görüşme formlarından elde edilen bulgular, aşağıda düzenlenen tablolarda sunulmuştur. Öğretmenler karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının, saygısız davranışlar, söz dinlememe, kavga, dövüş gibi hareketler, yaptıkları hataları kabul etmeme, küfürlü konuşmalar, okul kurallarına uymama, sınıf düzenini bozma, dersi dinlememe, yerlere çöp atma vb. olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre üç okulda da “yalan söyleme”, “kavga etme”, “küfürlü konuşmalar”, “saygısız davranışlar” gibi davranışlar öğretmenler tarafından istenmeyen davranış olarak ifade edilmiştir.

“Saygısız hareketlerde bulunma” davranışı, A okulundaki öğretmenler(A1, A3,A6, A10) tarafından en çok karşılaşılan istenmeyen davranış olarak belirtilmiştir. Yalan söyleme(A1, A3, A6) davranışı öğretmenler tarafından ikinci sırada, kavga, dövüş gibi şiddet eğilimli hareketler ise üçüncü sırada yer alan istenmeyen davranışlar olarak belirtilmiştir. Yaptıkları hataları kabul etmeme A4, A5 öğretmenleri, okul

kurallarına uymama A9 öğretmeni, sınıf düzenini bozma davranışları A2 öğretmeni tarafından istenmeyen davranışlar olarak nitelendirilmiştir.

TABLO4: A, B VE C OKULLARINDA ÖĞRETMENLER TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLAR

MADDELER	ELDE EDİLEN SONUÇLAR	ÖĞRETMENLER
1:)Öğrencilerde görülen hangi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendiriyorsunuz?	1.Saygısızlık	A1,A3,A6,A10,B1,B3,B10,B11,C3,C4,C6,C10
	2.Yalan söyleme	A1,A3,A6,B1,B3,B7,B9,C1C6,C8
	3.Kavga, dövüş yapma	A3,A7,A10,B1,B4,B6,B7,B10,B12,C2,C3,C4,C9
	4.Okul kurallarına uymama	A9
	5.Sınıf düzenini bozma	A2
	6.Derse ilgisizlik	A5, B6,B9,B12
	7.Küfür etme	B6,B10,C1,C4,C6,C8,C10
	8.Hırsızlık	B3,B4,B9
	9.Yerlere çöp atma	B6,B8
	10.Çevresini temiz tutmama	C10

B okulunda “Kavga etme” (B1, B6, B7, B10, B12, B4), “Saygısız hareketlerde bulunma”(B1, B3,B10, B11), “Yalan söyleme”(B1, B3, B7, B9), “Küfür etme”(B10, B6), “Hırsızlık yapma”(B3, B4, B9), “Yerlere çöp atma”(B6, B8), “Dersi dinlememe”(B6, B9,B12) davranışlarını öğretmenler istenmeyen davranışlar olarak belirtmişlerdir.

C okulunda ise öğretmenler “Küfür etme”(C1, C4, C6, C8, C10), “Saygısızlık”(C3, C4, C6, C10), “Yalan söyleme”(C1,C6, C8), “Kavga etme”(C3, C4, C9, C2), “Çevresini temiz tutmama”(C10) davranışlarını istenmeyen davranış olarak nitelendirmişlerdir.

“Öğrencilerde görülen hangi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendiriyorsunuz?” alt problemine ilişkin veliler tarafından doldurulan görüşme formlarından elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre A okulunda “saygısızlık”(A1b, A4b, A5b, A6b, A7b, A8b), “küfür etme”(A5b, A6b), “aileden kaynaklanan sebepler”(A4b,A10b) ve “kavga etme, itip kakma”(A6b) gibi davranışlar veliler tarafından istenmeyen davranış olarak ifade edilmiştir.

TABLO5: A,B VE C OKULLARINDA VELİLER TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLAR

MADDELER	ELDE EDİLEN SONUÇLAR	VELİLER
1:Öğrencilerde görülen hangi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendiriyorsunuz?	1.Saygısızlık	A1b,A4b,A5b,A6b,A7b,A8b,A9b,A10b,B2c,B3c,B6c
	2.Kavga, itip kakma	A6b,B2c,B3c,B6c,B8c,B9c,B11c,C2d,C7d
	3.Küfür etme	A5b,A6b,C2d,C6d,C8d,C9d,C11d
	4.Aileden kaynaklanan sebepler	A4b,A10b
	5.Yerlere çöp atma	B7c
	6.Temizlik kurallarına uymama	B3c,B5c,B6c,B7c,B10c,C10d
	7.Dersi dinlememe	B3c,B7c,B8c

B okulunda “saygısızlık”(B3c, B6c,B10c), “küfür etme”(B4c), “kavga etme”(B4c, B7c), “yerlere çöp atma”(B7c), “temizlik kurallarına uymama”(B3c, B5c, B6c, B7c, B10c), “dersi dinlememe”(B3c, B7c, B8c) davranışları veliler tarafından istenmeyen davranış olarak ifade edilmiştir.

Veliler öğrencilerin okul zamanı internet cafelere gitmelerinin, sokakta oyun oynayıp, çok fazla televizyon izlemelerinin de istenmeyen derslerine çalışmamalarında ve istenmeyen davranış göstermelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. C okulunda “saygısızlık”(C2d, C3d, C9d), “küfür etme”(C2d, C6d, C8d, C9d, C11d), “kavga etme”(C2d, C7d), “çevreyi temiz tutmama”(C10d) veliler tarafından istenmeyen davranış olarak belirtilmiştir. Öğretmenler tarafından istenmeyen davranış olarak belirtilen “hırsızlık yapma” ve “yalan söyleme” davranışları veliler tarafından istenmeyen davranış olarak ifade edilmemiştir. “Saygısızlık”, “kavga” ve “küfür etme” hem veliler hem de öğretmenler tarafından ortak olarak nitelendirilen istenmeyen davranışlardır.

Sadık(2006)’nın yaptığı araştırmaya göre; “öğretmenlerin sınıf içinde istenmeyen davranış olarak ifade ettikleri davranışlar sıklık sırasına göre gürültü yapma, söz almadan konuşma, derse zamanında girip-çıkma, öğretmeni sınıfta hazır beklememe, ilgisizlik, ders dışı şeylerle ilgilenme, şikâyet etme, öğretmene karşı gelme, dikkat çekmeye çalışma, öğretmeni oyalama, yönergeleri takip etmeme, derse hazırlıksız gelme, arkadaşlarını çalışırken rahatsız etme, yetersizlik sergileme, kaba ve küfürlü konuşma, sınıfta oturma biçimine dikkat etmeme, arkadaşlarını rahatsız etme, birbirlerinin eşyalarını izinsiz alma, arkadaşlarına karşı fiziksel ve sözel şiddet uygulama davranışları olmuştur. Arkadaşlarına kötü davranma, yalan söyleme, sınıfın eşyalarına zarar verme, kopya çekme-verme, iftira atma-suçlama, kıskançlık, içine kapanık olma, hırsızlık yapma, değişen durumlara uyum sağlayamama ve sürekli mazeret ileri sürme davranışları ise bunları izleyen diğer istenmeyen davranışlardır”.

Yüksel(2005)’in yaptığı araştırmaya göre; “Öğretmenler “Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek”, “Hırsızlık”, “Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak”, “Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak”, “Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, bozmak”, “Sürekli konuşarak diğer öğrencileri rahatsız etmek”, “Elindeki bir nesne ile sıra, kapı ya da duvarlara vurarak gürültü yapmak” davranışlarını problem davranış olarak tanımlamışlardır”.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“Okul ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşıyorsunuz?” alt problemine ilişkin öğretmenler tarafından doldurulan görüşme formlarından elde edilen bulgular, düzenlenen tablolarda sunulmuştur.

TABLO6: A,B VE C OKULLARINDA ÖĞRETMENLER TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLAR

2.)Okulda ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşıyorsunuz?	1.Saygısızlık	A1,B10,C5,C9
	2.Yalan söyleme	A2,A4,A5,B3,B9
	3.Derste konuşma	A1,A6,A7,A9,A10,B11,B12,C8
	4.Kavga etme	A7,A10,B3,B6,B7,B10,C3,C4,C6,C7,C8,C10
	5.Okul kurallarına uymama	A3,A4,A5,A10
	Öğretmeni dinlememe	B5,B11,C4,C5
	Hırsızlık	B3,B9
	Derse geç gelme	C7,C8,C10
	Çevresini temiz tutmama	C9
	Arkadaşlarını şikayet etme	C3

Yüksel(2005)'in araştırmasına göre öğretmenlerin en ciddi algıladıkları problem davranışlar şunlardır: “Hırsızlık”, “Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak”, “Yalan söylemek”, “Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak”, “Arkadaşlarının hata ya da fiziksel özürleriyle alay etmek”, “Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek”, “Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, bozmak”, “Arkadaşlarına kafa tutmak, saygısız konuşmak”, “Öğretmene kafa tutmak, saygısız konuşmak” tır.

A okulunda “Saygısız hareketlerde bulunma”(A1, A6, A7, A9, A10), “Yalan söyleme”(A1) , “Derste konuşma”(A2, A4, A5) , “Ayakta dolaşma”(A5) , “Dersi dinlememe”, Dikkat dağınıklığı”(A8) “, okul ve sınıf eşyalarına zarar verme”(A10), “İzin istemeden konuşma, arkadaşının sözünü kesme”(A4), “Derse geç gelme”(A9) davranışları öğretmenler en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışlar olarak belirtmişlerdir.

Yıldız(2006)'ın araştırmasında “izinsiz konuşma” istenmeyen davranışı, araştırma kapsamındaki öğretmenler ve öğrenciler tarafından en çok karşılaşılan istenmeyen davranış olarak belirtilmiştir.”Kavga etme” istenmeyen davranışının ise, araştırma sonucunda ikinci sırada yoğunluk kazanan davranış olduğu görülmüştür.

B okulunda öğretmenler, “Yalan söyleme”(B3, B9), “Küfür etme”(B6, B7, B10), “Yerlere çöp atma”(B1, B6, B8, B10), “Öğretmeni dinlememe”(B5, B11), “Saygısızlık”(B10), “Ders esnasında konuşma”(B11, B12), “Hırsızlık”(B3, B9), “Derse geç girme”(B2), “Arkadaşlarını şikayet etme”(B7) istenmeyen davranışlarıyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. “Kavga etme”(B3, B6, B7,B10) istenmeyen davranışı ise öğretmenler tarafından en çok karşılaşılan istenmeyen davranış olarak belirtilmiştir.

Gökdoğan(2007)'in “Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmi ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelenmesi” isimli araştırmasında “Arkadaşlarını sürekli şikayet etme” davranışı resmi ilköğretim

okullarında en sık karşılaşılan davranış olarak gözlenmiştir. “İzin almadan konuşma” davranışı ise özel ilköğretim okullarında en fazla karşılaşılan davranıştır.

C okulunda ise öğretmenler, “Küfür etme”(C3, C6), “Saygısızlık”(C5, C9), “Dersi dinlememe”(C4, C5), “Derse geç girme”(C7, C8,C10), “Arkadaşını şikayet etme”(C3), “Çevresini temiz tutmama”(C9), “İzinsiz konuşma, arkadaşlarına zarar verme”(C8) davranışlarını istenmeyen davranışlar olarak nitelendirmişlerdir. “Kavga etme”(C3, C4, C6, C7, C8, C10) istenmeyen davranışı ise en çok karşılaşılan istenmeyen davranış olarak gözlenmiştir.

“Öğretmenler okullarda en çok hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşılıyor olabilirler?” alt problemine ilişkin veliler tarafından doldurulan formlar tablolarında verilmiştir.

Veliler öğretmenlerin okullarda “saygısızlık”(A5b, A6b, A8b, A9b, A10b, B3c, B6c, B10c, C2d, C4d, C5d, C9d, C10d)” “kavga etme” (A9b), “derste çok konuşma”(A3b, A5b, B8c, B9c, C1d, C3d, C7d, C11d) “Küfür etme” (B4c, C2d, C4d), “Yerlere çöp atma” (B6c, B10c, B11c) istenmeyen davranışlarıyla karşılaşılıyor olabileceklerini belirtmişlerdir.

TABLO7:A,B VE C OKULARINDA VELİLER TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLAR

2:Öğretmenler okulda ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşılıyor olabilirler?	1.Kavga etme	A9b
	2.Saygısızlık	A5b,A6b,A8b,A10b,B3c,B6c,B10c,C2d,C4d,C5d,C9d,C10d
	3.Çok konuşma	A3b,A5b
	4.Küfür etme	B4c,C2d,C4d
	5.Öğretmeni dinlememe	B8c,B9c,C1d,C3d,C7d,C11d

Tablolardan da görüldüğü gibi veliler “saygısızlık”, “küfür”, “kavga” gibi davranışların en çok karşılaşılan istenmeyen davranışlar olduğu üzerinde durmuşlardır. Öğretmenlerin üzerinde durduğu “izinsiz konuşma”, “arkadaşlarını şikayet etme”, “yalan söyleme” davranışları üzerinde durmamışlardır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında çocuğun aile yaşantısının ve izlediği programların etkili olduğunu düşünüyor musunuz?” alt problemine A, B ve C okulundaki öğretmenler “Evet, etkili olduğunu düşünüyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğretmenlerden A1 öğretmeni; “Evet, çocuk aile içerisinde büyüklerinden gördüğü şeyleri onların yaptığı davranışları, aile içindeki yaşantı ortamını benimseyip onlar gibi davranmak istemektedir.” şeklinde cevap vermiştir.

Çocuk kişilik özelliklerini ilk olarak ailede kazanır. Sınıfta gösterdiği davranışların temel kaynağı ailedir. Öğrenci okula başlamasıyla birlikte aileden farklı bir çevreye girmiş olur. Bu yeni çevrede ailede nasıl davranıyorsa yine aynı şekilde davranmaya devam eder. Tabi ki ailenin eğitim anlayışıyla okulun eğitim anlayışının uyuşması istenilen bir durumdur. Ancak bu her zaman olabilecek bir durum değildir. Çünkü her çocuk iyi ve düzgün ailelerde yetişmiyor. Örneğin bazı öğrenciler bencil olduklarından arkadaşlarıyla hiçbir şeylerini paylaşmazlar. Bazıları ise dayak yiyip, aşağılandıkları için sınıfta korkak, çekingen davranışlar gösterebilirler(Kıran 2005).

Görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu ailenin çocuğun davranışları üzerinde olumlu ve olumsuz yönde etkisi olduğu görüşündedirler. Çocuğun davranışlarının ailede şekillendiğini, ailenin sosyo ekonomik yapısının, eğitimi ya da eğitimsiz olmasının, baskıcı eğitim politikası uygulanmasının çocuğun davranışları üzerinde çok büyük etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca ailenin kural koyan ve istenilen davranış gösterildiğinde

ödüllendiren bir aile olmasının da davranışlar üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Çocuğun davranışlarının şekillenmesinde aile yapısının büyük önemi vardır. Ailenin sosyo- ekonomik yapısı, kültürel düzeyi, anne ve babanın çocukla iletişim biçimi çocuğun davranışlarının şekillenmesinde çok önemli bir etkidir. Eğer çocuk ailede sürekli şiddet görüyorsa okulda da arkadaşlarına büyük olasılıkla şiddet eğilimli hareketler gösterecektir. Eğer çocuğun onu seven ve ona değer veren anne babası varsa büyük olasılıkla oda etrafındakilere değer veren, olumlu davranışlar gösteren, uyumlu, düzgün kişilik özellikleri olan bir birey olacaktır.

A3 öğretmeni “Evet tabi düşünüyorum. Çünkü, çocuk önce ailede şekillenir. Ailede sevgi, saygı, hoşgörü yoksa çocuk ta bu olumsuzlukları model almak durumundadır. İzlediği programlara gelince ne yazık ki hep şiddet içerikli programlar yayınlanmakta ve bu çocuklarda bunu model almaktadır” şeklinde cevap vermiştir.

Görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu ailenin çocuğun davranışları üzerinde olumlu ve olumsuz yönde çok büyük etkisi olduğu görüşündedirler. Çocuğun davranışlarının ailede şekillendiğini, ailenin sosyo ekonomik yapısının, eğitilmiş ya da eğitimsiz olmasının, baskıcı eğitim politikası uygulanmasının çocuğun davranışları üzerinde çok büyük etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca ailenin kural koyan ve istenilen davranış gösterildiğinde ödüllendiren bir aile olmasının da davranışlar üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenler, tv’de yayınlanan şiddet içerikli programların, gençlik dizilerinin, medyanın çocukların gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların özellikle dizilerdeki karakterleri rol model aldıklarını belirterek çocukların seviyelerine uygun programların yayımlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kıran(2005)'e göre, “çocuğun yakın çevresindeki yalnız ilişki kurduğu insanlar değil, televizyon, bilgisayar, sinema, gazete, dergi, resimli hikaye, roman, afiş vb. Yayınlar da çocuğun davranışlarını etkilemektedir. Okullarda bu durum, çocuğun bir televizyon ya da film kahramanını taklit etmesi, herhangi bir reklam cıngılı devamlı söylemeye başlaması, bir bira reklamını canlandırması, arkadaşlarıyla “dövüşçülük” oynaması şeklinde başlıyor. Ancak okuldaki başarının düşmesi, arkadaşlarına olur olmadık zamanlarda vurmak, yetişkinlerle agresif konuşmalar, sık görülen kabuslar, sağlıksız besinlerin tüketiminin artması, sigara veya içki içme gibi durumlar da görüldüğünde olaylar, sorun davranışlar olarak karşımıza çıkıyor”. Bu bağlamda sorun davranışların ortaya çıkmasında en önemli faktörler arasında öncelikle aile, daha sonra ise çocuğun karakterinde ciddi sorunlar yaşanmasına neden olan olumsuz örnek içeren program ve yayınlar gelmektedir.

B7 öğretmeni bu durumu “Bazı ailelerin çocuk eğitimi konusunda bilgisiz olması ve bu nedenle çocuğun yanında istenmeyen davranış sergilemesi, bazı televizyon programlarının çocuğu olumsuz etkilemesi ve ailenin bu programları izletmesi çocuğun olumsuz davranış sergilemesine neden oluyor” şeklinde ifade etmiştir.

Formlardan elde edilen bulgulara göre üç okuldan da velilerin çoğunluğu bu alt probleme “Evet, düşünüyorum” cevabını vermişlerdir. Yalnızca A1b ve B11c velileri “Hayır düşünmüyorum” cevabını vermişlerdir. B9c velisi soruya yanıt vermemiştir. B11c velisi Aileler kısıtlı imkanlarla verebileceklerinin en iyisini vermeye çalışıyorlar. Öğretmenler de ellerinden geleni yapıyorlar” cevabını vermiştir.

Veliler, çocuğuna karşı ilgisiz olan, parçalanmış ailelerin çocuğun psikolojisi üzerinde olumsuz etki yarattığını, dolayısıyla eğitim-öğretim hayatının da bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilendiğini ifade etmişlerdir. Özellikle ailede küfür eden, argo kelimeler kullanan kişiler varsa çocuğunda bunlardan olumsuz etkilendiğini belirterek daha sonra çocuğun da aynı davranışları göstereceğinin kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir.

Veliler ayrıca izledikleri programların çocukları çok fazla etkilediğini, dizilerdeki karakterlere kendilerini çok kaptırıp onlar gibi davranmaya başladıklarını özellikle şiddet içerikli programların çocukların kişiliğini olumsuz yönde etkilediğini, bu programların çocukların hayallerini bile değiştirdiğini ifade etmişlerdir.

A8b velisi “Her bireyin eğitim ve öğretim döneminden önce, aile yaşantısı ve ortamının, kişiliği ve karakteri üzerinde olumlu/olumsuz etkileri bulunmaktadır. Ayrıca izlediği televizyon programlarının da kesinlikle etkili bir gücünün olduğunu düşünüyorum” yorumunu yapmıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“İstenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir? Bu konuda sizin okulunuzda neler yapılıyor?” alt problemine ilişkin öğretmen formlarından elde edilen bulgular aşağıda düzenlenen tablolarda verilmiştir.

A okulundan A1, A2, A3, A4, A8, A10, B okulundan B1, B3, B5, B6,B7, B9, B11, B12, C okulundan C1, C2, C4, C5,C7,C8,C10 öğretmenleri istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için “aileyi bilinçlendirmek ve eğitmek” gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo8: A,B VE C OKULLARINDA ÖĞRETMENLER TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLAR

4:)Bu istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir? Bu konuyla ilgili sizin okulunuzda neler yapılıyor?	1.Aileyi bilinçlendirmek	A1,A7,A8,B6,B7,C1,C2,C4,C7,C10
	2.Aile ile işbirliği, rehberlik ve danışmanlık alanında işbirliği	A2,A9,B1,B3,B5,B9,B11,B12,C5,C8
	3.Ailelerle iletişim	A3,A4,A6,A9,A10
	4.Aile eğitilmeli	A4,A7,A8
	5.Pek bir şey yapılmıyor	A5
	6.Rehberlik servisiyle işbirliği	B8
	7.Ödül-ceza yöntemi	B12
	8.Televizyondaki programlara düzenlemeler getirilmeli	C3
	9.Okulda değerler eğitimi verilmeli	C6
	10.Veli toplantıları yapılmalı	C9

B1, B2, B4, B12 öğretmenleri öğrencilere pekiştireç verilmesi gerektiğini, C1,C3, C6 öğretmenleri okullarda değerler eğitimi ve ahlak dersleri verilmesi gerektiğini, A10 ve C10 öğretmenleri seminerler düzenlenmesi gerektiğini, B1 ve B8 öğretmenleri müşavirlik yapılması ve rehberlik servisiyle işbirliği içinde olunması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Eğitimin amacı istenen davranışı gösteren bireyler yetiştirmeye çalışmaktır. Öğrencileri istenen davranışı gösterebilmelerini sağlamak için eğitsel çabalar sarf edilmeli, bu çabaların sonuç göstermesi için istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

İstenmeyen davranışları önlemek için çevre, aile, okul, öğretmen, eğitim programı gibi öğeleri harmanlayıp bütünleştirmek gerekmektedir. Eğitsel çabaların gerçekleştirilebilmesi için istenmeyen davranışların önlenmesi, istenen davranışların ise pekiştirilmesi gerekmektedir. Eğer davranışlar okulda düzeltilemiyorsa, yaşam boyu sorun olabilir(Başar 2006).

Öğretmenler, olumlu pekiştireçlerin yanında davranışların düzeltilmesi için öğrencilere olumsuz pekiştireç de verilmesi gerektiğini, uygun görülen durumlarda istenmeyen davranışı engellemek için ödül-ceza yöntemine de başvurulabileceğini ifade etmişlerdir. Özellikle çocuklara olumsuz örnek olabilecek programların izletilmemesi gerektiğini, bu konuda aile ile iletişime geçilmesinin faydalı olacağını, televizyon programlarının denetiminin yapıp yayın saatlerinin düzeltilmesinin uygun olacağını, çocuklara bu konular hakkında kısa filmler izletilmesi ve konuşmacılar getirilip çocukların bilgilendirilmesi, okullarda iyi bir değerler eğitiminin yanı sıra ailelere seminerler verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda B1 öğretmeni “Davranış psikolojisini temel alarak olumsuz pekiştireç, bıkırma, ara verme yöntemlerini kullanmalı, sonuç alınamayan öğrencinin rehberlik servisine yönlendirilmesi sağlamalı, öğrencinin ailesiyle iletişime geçilmelidir” yorumunu yapmıştır.

“İstenmeyen davranışların önlenmesi için okulunuzda neler yapılıyor?” sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar şöyledir: Bu konuyla ilgili olarak A4, A5, A6, A10, B9, B10, B12 öğretmenleri okullarında herhangi bir şey yapılmadığını belirtmişlerdir. A5 öğretmeni “yapılan tek şeyin velilerin okula çağırılarak ortak kararlar alındığını ve öğrencinin durumundan velilerin haberdar edildiğini” belirtmiştir. A7 öğretmeni “öğrencilerin birbirleriyle iyi geçinmeleri, karşı düşüncelere saygı göstermeleri için fair-play etkinliği düzenlendiğini belirtmiştir.

C7 öğretmeni “okullarında özellikle yerlere çöp atılmaması konusunda önlemler alındığını, C9 öğretmeni ise “veli toplantıları yapıldığını, derslerde sürekli bu konuların anlatıldığını” ifade etmişlerdir.

“İstenmeyen davranışların önlenmesi için neler yapılabilir? Veli olarak düşünceleriniz nelerdir?” alt problemine ilişkin veli formlarından elde edilen bulgular şu şekildedir:

Veliler, istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öncelikle ailenin hoşgörülü olması ve çocuğuyla davranışları hakkında konuşması ve kötü bir davranış sergiliyorsa çocuğun anlayışlı bir şekilde uyarılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda öncelikle aileye eğitim verilmesi gerektiğini, çocuğun arkadaş ortamına, oyun saatine, ders saatine dikkat edilmesi gerektiğini belirterek davranışlarına göre ödül veya ceza verilebileceğini ifade etmişlerdir. Veliler “Çocuğumuza daha fazla vakit ayırmalı, onunla oturup sohbet etmeli ve gerektiğinde arkadaş gibi olmayı becerebilmeliyiz” ifadesini kullanmışlardır.

Tablo9: A,B VE C OKULLARINDA VELİLER TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLAR

4:)Bu istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir?	1.Çocukla ilgilenmek	A1b,A2b,A3b,A4b,A5b,A6b,A10b,B1c,B9c,C4d,C5d,C6d,C7d,C10d,C11d
	2.Aile ile iletişim kurulmalı	A7b,C8d,C9d
	8.Aileye eğitim verilmeli	A8b,B3c
	9.Ceza yada ödül verilmeli	A9b,B10c
	10.Veli toplantısı yapılmalı	B4c
	11.Öğretmenle işbirliği yapılmalı	B5c
	12.Öğrenci sayıları düşürülmeli	B9c,B11c
13.Okulda aktiviteler olmalı	C1d	

Formlardan elde edilen bulgulara göre B okulundaki veliler, istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için okullarda sık sık veli toplantıları yapılması, anne babalar olarak çocuklara saygılı olanın öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Okullarda ise öğretmenlerin ödül-ceza sistemini uygulamalarının faydalı olacağını belirterek, sınıflardaki öğrenci sayılarının düşürülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

A okulundaki veliler ise bu konuda, anne babaların çocuklarına iyi örnek olmayı, sevgi ve saygıyı öğretmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. C1d velisi “Ailenin ve öğretmenlerin çocuğa hakaret etmeden doğruyu ve yanlış öğretmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Mesela arkadaşlarının eşyalarının izinsiz alınmaması gerektiğinin öğretilmesi, başkalarının görüş ve düşüncelerine saygılı olmayı öğretmek vb. gibi” şeklinde belirtmiştir.

Veliler çocukların yanında küfürlü konuşmamak gerektiğini, evde ve okulda belirlenen kurallara çocukların uymasının sağlanması gerektiğini, bu davranışları

olan çocukların velileriyle konuşulmasını, gerekirse rehber öğretmenlerden bu konuda destek alınmasını ve mutlaka çocuklara kötü örnek olabilecek tv dizilerinde uzak tutulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Beşinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

“İstenmeyen davranışların çözümünde okul-aile işbirliğinin önemi nedir? Okul aile işbirliğini güçlendirmek için neler yapılmalıdır?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Okul ile öğrencilerin içinde yaşadığı aile, birbirlerini sürekli olarak etkileyen iki sistemdir. Öğrencinin eğitiminde bu iki sistem arasında paralellik ve uyum sağlandığı ölçüde olumlu sonuçlar alınabilecektir. Öğrencilerin davranışları ve akademik başarıları üzerinde yalnızca okul- içi faktörler değil, okul-dışı faktörler de önemlidir. Okul-dışı faktörler içinde de aile önemli bir yer tutmaktadır.

Formlardan elde edilen bulgularda, üç okulda da öğretmenler ailenin istenmeyen davranışları önleyici bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, okul-aile işbirliğinin eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğunu, aile ile işbirliğinin çocukların davranış değişikliği üzerinde büyük etkisi olduğunu, okul-aile-öğrenci üçlüsünün eğitim programının en önemli parçası olduğunu ve bunlardan birinin eksik olmasının eğitimi çok büyük bir aksaklığa uğratacağını ifade etmişlerdir.

“ Okul-aile işbirliğini güçlendirmek için neler yapılmalıdır?” sorusuna öğretmenler en çok “veli toplantıları yapılmalıdır” cevabını vermişlerdir. Daha sonra ise “veli ziyaretleri” yapılması ve aileyi bilinçlendirici seminerler düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler okul-aile işbirliğini güçlendirmek için “veli toplantıları” yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğretmenin, öğrencinin ailesini daha iyi

tanınması ve durumunu daha iyi gözlemleyebilmesi açısından ev ziyaretleri yapmanın çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Elde edilen bulgulardan, üç okulda da veliler okul- aile işbirliğinin davranış problemlerini çözmede çok önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Veliler okul- aile birliğini güçlendirmek için en fazla “veli toplantıları” yapılması gerektiğini belirtmişlerdir

Veliler ayrıca, öğretmenle velinin işbirliği içinde olması, öğretmenin tek başına çözemediği sorunlarda rehberlik servisiyle işbirliği içinde olunması, yapılan toplantılara velilerin gereken desteği vermesi ve toplantılara katılarak karşılıklı fikir alış-verişinde bulunulması, okul yöneticileri ile ailenin sürekli iletişim içinde olması ve öğretmenlerin ev ziyaretlerine giderek öğrencilerin durumlarını yakından takip etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca ailelere bu konularda eğitim verilmesinin de sorun davranışları önlemede etkili olacağını ifade etmişlerdir.

Veli toplantıları ülkemizde genellikle yapılması gereken zorunlu bir prosedür olarak görülmektedir. Özellikle bazı veliler toplantı yapılacağı öğretmenler tarafından bildirilmedikçe kendiliğinden okula gelip öğrencilerinin durumunu öğrenmemektedirler. Oysa ki öğrencinin başarısı açısından öğretmen ile velilerin sürekli diyaloga geçmeleri gerekmektedir. Bunun için yapılması gereken, ailelere bu toplantıların gereğini anlatıp, sık sık katılmaları konusunda bilinçlendirmektir ve onlarda bu konu ile ilgili olumlu bir izlenim uyandırmaktır(Güven 2012).

Öğretmenin öğrenci velileri ile iletişimi yüz yüze, veliye telefon ederek , eve not ve yazı yollayarak olabilir. Yalnız bunların içinde öğrenci açısından en sağlıklı olanı ve en çok önerilen iletişim yüz yüze yapılan iletişimidir. Öğretmen, öğrenci velileri ile iletişim kurmak amacı ile önceden planlanmış bir program dahilinde velileri de önceden haberdar ederek haftalık ve aylık toplantılar düzenleyebilir(Kaya,2002).

Diğer yandan velilerle öğretmenlerin birebir görüşme yapması, öğrencinin başarısı ve gelişimi açısından çok önemlidir. Birebir yapılan görüşmelerde veliler

istedikleri özel soruları öğretmene rahatlıkla sorabilirler. Böylece çocuklarıyla ilgili detaylı bilgi edinebilirler. Ayrıca sınıf öğretmenleri gerektiğinde velilere çocuk gelişimi ve okul başarısını arttırmak için bilgi verebilir ve böylece rehberlik faaliyetlerini üstlenebilir. Okullardaki rehber ve psikolojik danışmanlar veya rehber öğretmenler ailelerle iletişim içinde olmalı, öğrencilerin gelişim özellikleri, bu özelliklerin hangi evrelerden geçtiği ve öğrenci başarısının nasıl arttırılacağı ile ilgili konularda velileri aydınlatıcı faaliyetler düzenlemelidir(Argon ve Kıyıcı:2012).

Araştırma bulgularında bir diğeri aile-ev ziyaretlerinin yapılmasıdır. Ev ziyaretleri öğrencinin kendini değerli hissetmesi ve ailenin öğretmene yakınlık duyması açısından önemlidir. Ayrıca ev ziyaretleri sayesinde çocuk ve aile hakkında daha iyi bilgi edinebilmektedir(Argon ve Kıyıcı:2012).

Öğretmenler ayrıca davranış problemleri olan öğrenci velileriyle daha çok görüşülmesi, sınıf içinde yapılan etkinliklere velilerin davet edilmesi, okul yönetiminin faal olması ve ev ziyaretleri düzenlenerek öğrenci velileri hakkında bilgi toplanıp, toplantılara katılmaları hususunda ikna edilmeye çalışılmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Türk Eğitim Sistemi’nde okul-aile işbirliğinin güvence altına alınması için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Milli eğitimin Temel Kanunu’nun 16. Maddesindeki “Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ve aile arasında işbirliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur.” Ve MEB Okul-Aile Birliği Yönetmeliğinin 5. Maddesinde yer alan “Birlik, okul ile aile arasında bütünleştirmeyi gerçekleştirmek veli ve okul arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak, eğitim öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkanlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak üzere” ifadeleriyle okul- aile birliklerinin kuruluşu ve amacı ile ilgili hükümler belirtilmiştir(Akar ve Ceylan:2010).

MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 27. maddesine göre “Her öğrencinin, eğitim-öğretimi ile yakından ilgilenebilecek bir velisinin olması zorunluluğu, öğretmenlerin öğrencinin davranış ve başarı durumları konusunda veliler ile işbirliği yapması, öğrencilerin sosyal, kültürel, eğitsel ve akademik gelişmelerinin sağlanması için okul ve aile ile iş birliği yapılması” gibi konulara yer verilmiştir(Akar ve Ceylan:2010).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgular özetlenmiş, benzer çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmış ve yorumlanmıştır. Tartışma sonucunda elde edilen sonuçlara dayanılarak önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada okullarda görülen istenmeyen davranışların nedenleri ve çözümüne ilişkin öğretmen ve veli görüşleri incelenmiştir. Yapılan öğretmen-veli formlarından elde edilen verilerin analizleri yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerde görülen hangi davranışların istenmeyen davranış olarak nitelendirildiğine ilişkin öğretmen ve veli görüşleri incelendiğinde öğretmenler, saygısız davranışlar, söz dinlememe, kavga, dövüş, yaptıkları hataları kabul etmeme, küfürlü konuşmalar, okul kurallarına uymama, sınıf düzenini bozma, dersi dinlememe, yerlere çöp atma vb. davranışları istenmeyen davranış olarak belirtmişlerdir.

Veliler ise, saygısızlık, küfür etme, aileden kaynaklanan sebepler, kavga, itip kakma, yerlere çöp atma, temizlik kurallarına uymama, dersi dinlememe gibi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendirmişlerdir.

Araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere, kavga etme, temizlik kurallarına uymama, dersi dinlememe, yerlere çöp atma davranışları hem öğretmenlerin hem de velilerin ortak olarak nitelendirdikleri istenmeyen davranışlardır. Yalnız veliler yaptıkları hataları kabul etmeme, sınıf düzenini bozma davranışlarını istenmeyen davranış olarak belirtmemişlerdir.

Okul ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşıldığına dair öğretmen ve veli görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin, yalan söyleme, derste konuşma, ayakta dolaşma, dersi dinlememe, dikkat dağınıklığı, okul ve sınıf eşyalarına zarar verme, izin istemeden konuşma, arkadaşının sözünü kesme, derse geç gelme, küfür etme, yerlere çöp atma, saygısızlık, ders esnasında konuşma, hırsızlık, arkadaşlarını şikayet etme, çevresini temiz tutmama, arkadaşlarına zarar verme olduğunu düşünmektedirler.

Veliler ise; küfür etme, yerlere çöp atma, öğretmeni dinlememe, saygısızlık, kavga etme, derste çok konuşma olduğunu düşünmektedirler. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında çocuğun aile yaşantısının ve izlediği programların etkisi olup olmadığına dair öğretmen ve veli görüşleri incelendiğinde öğretmenler etkili olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenler, ailenin çocuğun davranışları üzerinde olumlu ve olumsuz yönde çok büyük etkisi olduğunu, çocuğun davranışlarının ailede şekillendiğini, ailenin sosyo-ekonomik yapısının, eğitilmiş ve eğitimsiz olmasının, baskıcı eğitim politikası uygulamasının, kural koyan ve istenilen davranış gösterildiğinde ödüllendiren ailelerin davranışların şekillenmesinde büyük etkisi olduğunu düşünmektedirler.

Gökdoğan(2007)'in araştırmasında bu araştırmayla benzer olarak gözlenen sıklığına göre en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışlar; “Sürekli arkadaşlarını şikayet etme, izin almadan konuşma, planlı ve düzenli çalışmama, dersi dinlememe, derste başkalarıyla konuşma, arkadaşlarıyla kavga etme” olarak gözlenmiştir.

Bu araştırmada Gökdoğan(2007)'in yaptığı araştırmadan farklı olarak “yalan söyleme, derse geç gelme, hırsızlık, saygısızlık” gibi istenmeyen davranışların öğrencilerde yoğun olarak gözlemlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yine Yüksel(2005)'in yaptığı araştırmada, öğretmenlerin belirlediği istenmeyen davranışların başında “konuya ya da işe dikkatini toplayamamak, bir yerde uzun süreli oturamamak, derste sıraların arasında dolaşmak, verilen ödevleri eksik

yapmak, kavga etmek, sürekli arkadaşlarını şikayet etmek vb. davranışlar öğretmenlerin en çok şikayet ettiği davranışlar olarak gösterilmiştir. Bu araştırmada öğretmenle ve veliler, Yüksel'in araştırmasında belirttiği "konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak, bir yerde uzun süreli oturamamak" istenmeyen davranışları üzerinde durmamışlardır.

Öğretmenler, tv'de yayınlanan şiddet içerikli programların, gençlik dizilerinin, medyanın çocukların gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların özellikle dizilerdeki karakterler rol model aldıklarını belirterek çocukların seviyelerine uygun programların yayınlanması gerektiğini söylemişlerdir.

Veliler ise, ailenin ve izledikleri programların çocukların davranışlarını çok fazla etkilediğini düşünmektedirler. Çocuklarına karşı ilgisiz olan, parçalanmış ailelerin çocuğun psikolojisi üzerinde olumsuz etki yarattığını, dolayısıyla eğitim-öğretim hayatının da bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilendiğini belirtmişlerdir. Veliler ayrıca, izledikleri programların çocukları çok fazla etkilediğini, dizilerdeki karakterlere kendilerini çok kaptırıp onlar gibi davranmaya başladıklarını, özellikle şiddet içerikli programların çocukların kişiliğini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Sadık(2000)'in yaptığı araştırmada; öğrencilerin sınıf içinde problem davranış göstermelerinin birinci nedeninin aile olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi, kalabalık sınıflar, çocuğun gelişim özellikleri ve sınıf tekrarı gibi faktörler problem davranışlara neden olan faktörlerdir. Eğitim programları ve medyanın olumsuz davranışları kısmen etkilediğini, ayrıca öğretmenin tutum ve davranışlarının, öğretim yöntemleri, sınıfın fiziksel özellikleri ve sınıf belirsizliği gibi faktörlerin etkili olduğu vurgulanmıştır.

Bu araştırmada da Sadık'ın yaptığı araştırmayla benzer olarak öğretmenler ve veliler, ailenin çocuğun istenmeyen davranış göstermesinde en büyük etken olduğunu vurgulamışlardır. Yine izledikleri programların, medyanın, kalabalık sınıfların ve çocuğun arkadaş çevresinin davranışları üzerinde çok büyük etkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

Çocuğun davranışlarının şekillenmesinde ailenin çok büyük etkisi bulunmaktadır. Eğer aile içinde sürekli kavga ediliyorsa, çocuğa karşı saygısız davranışlar sergileniyorsa, çocuk artık anlamadığını hissediyorsa benzer davranışları okulda arkadaşlarına ve öğretmenine gösterecektir. Bu nedenle çocuğun büyüdüğü aile ortamı davranışlarının şekillenmesi açısından çok önemlidir ve araştırmalarda da bu konu üzerinde durulmaktadır.

İstenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için yapılması gerekenlerle ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenler, aileyi eğitmek ve bilinçlendirmek, okullarda değerler eğitimi verilmesi ve seminerler düzenlenmesi, rehberlik servisiyle işbirliği içinde olunması, ödül-ceza yöntemi uygulanması, çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek programların izletilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, istenmeyen davranışların önlenmesi için okullarında sık sık veli toplantıları yapıldığını, fair-play etkinliği düzenlendiğini, yerlere çöp atılmaması konusunda önlemler alındığını ve derslerde sürekli bu konuların anlatıldığını belirtmişlerdir.

Veliler ise, bu konuda aileye eğitim verilmesi, çocuğun arkadaş ortamına ve izlediği programlar dikkat edilmesi, sık sık veli toplantıları yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Hem öğretmenler hem de veliler istenmeyen davranışların önlenmesi için aileye eğitim verilmesi, çocukların izlediği programlara dikkat edilmesi ve veli toplantıları yapılması gerektiği görüşündedirler.

Yüksel(2005)'in yaptığı araştırmada istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede genellikle öğrenciyi uygun bir dille uyarma, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme, öğrenci ile dersten sonra konuşma yolları tercih edilmiştir. Görmezden gelme, öğrenciyi bağırma, öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma gibi yollar tercih edilmemiştir. Bu araştırmada ödül-ceza yöntemi üzerinde durulmuş, fakat görmezden gelme, öğrenciyi bağırma davranışlarından öğretmenler ve veliler bahsetmemişlerdir.

İstenmeyen davranışların çözümünde okul-aile işbirliğinin önemine dair öğretmen ve veli görüşleri incelendiğinde, öğretmenler ve veliler okul-aile işbirliğinin çok

önemli olduğunu vurgulamışlardır. Okul-aile işbirliğini güçlendirmek için ise öğretmenler ve veliler en çok veli toplantıları yapılması gerektiğini, yine öğretmenler ev ziyaretleri ve velileri eğitici seminerler düzenlenmesinin faydalı olacağı üzerinde durmuşlardır.

İstenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasında okul-aile işbirliğinin önemi şüphesiz ki yadsınamaz. Özellikle ailelerin okulla sürekli iletişim içerisinde olmaları, çocuklarının durumlarını takip etmeleri, öğretmenlerin de ev ziyaretleri yaparak öğrencileri ile ilgili konularda bilgi sahibi olmaları hem öğrencilerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlayacak hem de bu durum okuldaki davranışlarına olumlu yansıtacaktır.

5.2.Uygulayıcılar için öneriler

1. Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların önlenmesi için, sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi konusunda kendilerini sürekli geliştirmeleri gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlere bu konuda bilgilendirici seminerler verilmelidir.
2. Sınıf ve okul ortamının öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi gereklidir.
3. Veliler için de eğitici ve bilgilendirici seminerler düzenlenmelidir.
4. Öğretmenlerin öğrencilerin evlerini ziyaret ederek onların durumlarını gözlemlenmeleri sağlanmalıdır. Ailelerin çocukların izledikleri programlara dikkat etmeleri hususunda bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır.
5. Sık sık veli toplantıları yapılarak öğrencinin durumu hakkında veliler bilgilendirilmeli

6. Çocukların izledikleri programlara dikkat edilmesi hususunda velilerle görüşmeler yapılmalıdır.

5.3.Araştırmacılar için öneriler

1. Bu araştırma sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan devlet okullarında yapılmıştır. Aynı araştırma sadece devlet değil özel okullarda da yapılarak iki okul düzeyindeki veriler karşılaştırılarak sonuçlar değerlendirilebilir.
2. Öğretmen ve velilerin yanında yöneticilerin görüşlerinin de eklendiği farklı bir araştırma yapılabilir.
3. Son yıllarda yapılan araştırmalara bakıldığında istenmeyen davranışların nedenleri ile ilgili öğretmen görüşlerine başvurulmuş ama hem öğretmenlerin hem de velilerin görüşlerine başvurularak yapılan araştırma sayısının çok fazla olmadığı görülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmalara daha fazla ağırlık verilebilir.

KAYNAKLAR

Ada, S., M. Ölçüm, Çetin. (2002). *Eğitim ve Öğretim Ortamında Disiplin Nedir*, Nobel Yayınevi: Ankara.

Akar, İ.(2002). *Sınıf Yönetimi: Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler*, Editör: Zeki Kaya, Pegem A Yayıncılık: Ankara.

Akçadağ, T.(2005). *Sorun Davranışların Yönetimi* (Edit.: Hüseyin Kıran) Etkili Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Akyol, H.(2001). *Olumlu Öğrenmeye Uygun Bir Ortam Oluşturma*. Sınıf Yönetimi,(Ed. Küçükahmet, L.) Nobel Yay. Ankara.

Arabacı, İ. B.(2005). *Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Katılımı ve Sınıfta Demokrasi*, Çağdaş Eğitim Dergisi,20–27.

Argan,T., C., Kıyıcı.(2012). *İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi.19,80-95.

Ataman, A.(2000). *Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler*, Küçükahmet, L. (Editör),Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayınları,213-230.

Aydın, A.(2006). *Sınıf Yönetimi*. Eylül Yayıncılık. Ankara.

Aydın, A.(1998). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık: Ankara.

Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. Atlas Yayın ve Dağıtım.

Başar, H.(2006). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık: Ankara.

Başar, H.(2012). *Sınıf Yönetimi El Kitabı*. Morpa Yayınları: İstanbul.

Başar, H.(2004). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Başar, H.(2005). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık:Ankara.

Batı, H.(2004). *Nitel araştırma yöntemleri*.10.03.2004

Celep, C. (2000). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Anı Yay.Ankara.

Celep,C.(2008) . *Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama*. (4. bs) . Pegem Akademi:Ankara

Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve Davranışı (2. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Çalık, T.(2003).*Sınıf Yönetimi ve Özellikleri*.(Edit. Leyla Küçükahmet) Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Çalık, T.(2004). *Sınıf Yönetimi ve Özellikleri*.(6. Baskı). (Edit.:Leyla Küçükahmet) Sınıf Yönetimi.Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.

Çelik, V. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Nobel Yay. Ankara.

Çelik, V.(2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Demir Şad, E.(2007). *Akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen ilköğretim 2. Kademe öğrencilerinin özsaygı, sosyal beceri, davranış problemleri ve okul başarılarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Demirel, Ö. (1998). *Genel Öğretim Yöntemleri*, Kardeş Kitap ve Yay. Ankara.

Demirel, Ö.(2002). *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem A Yayıncılık:Ankara.

Demirtaş, H.(2005). *Sınıf Yönetiminin Temelleri*. (Edit.: Hüseyin Kıran) Etkili Sınıf Yönetimi.Ankara:Anı Yayıncılık.

Dönmez, B.(2006). *Sınıf Yönetimi: Sosyal Bir Sistem Olarak Sınıf*, Editörler:Mehmet Şişman ve Selahattin Burhan, Pegem A Yayıncılık:Ankara.

Edwards, Clifford H., and Vivienne J. Watts. "Classroom discipline & management." (2010).

Erden, M.(2005).*Sınıf Yönetimi*, Epsilon Yayınevi: İstanbul

Erden, M.(2001). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Erden, M.(2005). *Sınıf Yönetimi. (1. bs)*, İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Erdoğan, İ.(2000). *Sınıf Yönetimi.(6. Basım)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık ve Mat. San. Tic. A. S.

Ertürk,S. (1991). *Eğitimde Program Geliştirme*, Meteksan Yay. Ankara.

Gökdoğan,G.(2007).*Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmi ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı ve Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı.

İmer, G.(2000). *Öğretim Ortamlarının Düzenlenmesi. Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, (Ed. Küçükahmet, L.) Nobel Yay. Ankara.

Kahraman, C.(2006). *Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi giderilmesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.

Karaaslan, D.(2006). *İlköğretim okulları yönetici ve öğrencilerinin öğretmenlerde gözlemledikleri istenmeyen davranışlar*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim bilimleri Anabilim Dalı.

Karip, E.(2005). *Sınıf Yönetimi*. Pegema Yayıncılık: Ankara.

Karip, E.(2012). *Sınıf Yönetimi*. Pegema Yayıncılık: Ankara.

Kaya, Z.(2002). *Sınıf Yönetimi*, Pegema Yayıncılık:Ankara

Kıran, H.(2005). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Morpa Kültür Yayınları: Ankara.

Küçükahmet, L.(2004). *Sınıf Yönetimi*, Nobel Yayınevi, Ankara.

Lemlech, J. K. (1988). *Classroom Management: Methods and Techniques for Elementary and Secondary Teachers*. Longman Yayıncılık: New York.

Mursal, E.(2005). *İlköğretim 1.kademe 5.sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.

Özer, N.(2011).*Sınıf disiplini ve kuralları*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Öztürk, B. (2002). *Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi*. E.Karip(Ed.). *Sınıf yönetimi (2. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 118–153.

Öztürk, B.(2005). *Sınıf Yönetimi: Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi*, Editör: Emin Karip, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Öztürk, B.(2004). *Sınıfta istenmeyen Davranışların Önlenmesi Ve Giderilmesi.*(Edit. Emin Karip). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Öztürk, N.(2001). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özyürek, M.(2001). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.

Sadık, F.(2000). *İlköğretim 1. Aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Sadık, F.(2006).*Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edebilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve Güvengen Disiplin Modeli temele alınarak uygulanan eğitim programlarının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Estitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Sayın, N.(2001). *Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları istenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Senemoğlu,N.(2000).*Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*(22.Basım). Pegem Akademi Yayıncılık:Ankara Gazi.664. Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Turan, S.(2006).*Sınıf Yönetimi: Sınıf Yönetiminin Temelleri*, Editörler: Mehmet Şişman ve Selahattin Turan, Pegem A Yayıncılık: Ankara

Taşdan, M.(2007). *Sınıf yönetimi*. Grafiker Yayınları:Ankara.

Tertemiz, N. (2000). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. Sınıf Yönetimi.(Ed.Küçükahmet, L.) Nobel Yay. Ankara.

Tertemiz, N.(2004). “*Sınıf Yönetimi ve Disiplin*” (Edit.:Leyla Küçükahmet) Sınıf Yönetimi.(6.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Terzi, R.(2002). *Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları*, Milli Eğitim Dergisi,155–156

Turan, S.(2006).*Sınıf Yönetimi: Sınıf Yönetiminin Temelleri*, Editörler:

Türnüklü , A.,M . (1999).*İlköğretimde Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlar ve Nedenleri Yaşadıkça Eğitim*, 64, 30-34.

Yıldırım, A., Şimşek, H.(2000). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları

Yıldız, B.(2006). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.

Yiğit, B. (2004).*Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi*.(Ed. Mehmet Şişman-Selahattin Turan). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Öğreti Yayıncılık.

Yüksel, A.(2005).*İlköğretim 1. Kademe 1,2 ve3. Sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EK 1:ÖĞRETMEN ANKET FORMU

EK 2:VELİ ANKET FORMU

Ek :1.Öğretmen Anket Formu

ÖĞRETMEN ANKETİ

Değerli katılımcılar, anketimiz toplam 5 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anketin üzerine isim yazmanıza gerek yoktur ve verdiğiniz cevaplar sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bu yüzden sorulara lütfen hiç kimseden çekinmeden ve samimiyetle cevaplandırınız.

Zirve Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrencisi Sibel AKSOY

Cinsiyet :

Mesleki kıdem:

Mezun olduğu alan:

Yaş:

1) Öğrencilerde görülen hangi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendiriyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2)Okulda ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşıyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....
.....

3)Bu istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında çocuğun aile yaşantısının ve izlediği programların etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4)Bu istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir? Bu konuyla ilgili sizin okulunuzda neler yapılıyor?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5)Okullarda görülen bu istenmeyen davranışların çözümünde okul-aile işbirliğinin önemi nedir? Okul aile işbirliğini güçlendirmek için neler yapılabilir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek: 2. Veli Anket Formu

VELİ ANKETİ

Değerli katılımcılar, anketimizin amacı okullarda görülen istenmeyen davranışların nedenleri ve bu davranışların nasıl önlenebileceği ile ilgili görüşlerinize başvurmaktır. Anketimiz toplam 5 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anketin üzerine isim yazmanıza gerek yoktur ve verdiğiniz cevaplar sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bu yüzden sorulara lütfen hiç kimseden çekinmeden ve samimiyetle cevaplandırınız.

Zirve Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrencisi Sibel AKSOY

Cinsiyet : Yaş: Meslek: Çocuk sayısı:
Aylık ortalama gelir: Eğitim durumu:

1) Öğrencilerde görülen hangi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendiriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2)Öğretmenler okulda ve sınıfta hangi istenmeyen davranışlarla karşılaşiyor olabilirler?

.....
.....
.....
.....

.....
.....

3)Bu istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında çocuğun aile yaşantısının ve izlediği programların etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4)Bu istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir? Veli olarak düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5)Okullarda görülen bu istenmeyen davranışların çözümünde okul-aile işbirliğinin önemi nedir? Okul aile işbirliğini güçlendirmek için neler yapılabilir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

